

บทที่ 3

วิปฏิบัติเกี่ยวกับการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์

วิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ตลาดเงินตราต่างประเทศเป็นตลาดเปิดที่มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศตลอด 24 ชั่วโมง แตกต่างกันตามเส้นแบ่งเขตเวลาของโลก (Time zone) กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้เวลาเปิดทำการของทุก ๆ ประเทศเป็น 9.00 น. เวลา 9.00 น. ตลาดโตเกียวเปิดทำการตรงกับเวลาในประเทศไทย 7.00 น. (เปิดทำการก่อน 2 ชั่วโมง) ตลาดฮ่องกงเปิดทำการตรงกับเวลาในประเทศไทย 8.00 น. ตลาดสิงคโปร์เปิดทำการตรงกับเวลา 9.30 น. ตลาดลอนดอนเปิดทำการตรงกับเวลา 15.00 น. และตลาดนิวยอร์กเปิดทำการตรงกับเวลา 21.00 น.

วิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลต่าง ๆ ในประเทศไทย อาศัยข่าวสารรายงานข่าวจากสำนักข่าวดาวโจนส์ เอพี หรือรอยเตอร์ เทเลเรท กระดานแจ้งอัตราแลกเปลี่ยนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ค้าเงินทางโทรศัพท์และโทรพิมพ์ ที่จะแจ้งข่าวให้ทราบความเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินแต่ละสกุล ในตลาดต่าง ๆ ทั่วโลก ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน และธนาคารพาณิชย์ก็ได้อาศัยข่าวสารจากตลาดต่าง ๆ เป็นหลักในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนและทำธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ วิปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในประเทศไทยแบ่งออกได้ดังนี้

1. วิธีการกำหนดอัตราทันที (Spot Rate)

1.1 การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยทุนรักษาระดับฯ สำหรับเงินสกุลสำคัญ ๆ 10 สกุล* ได้แก่ ดอลลาร์ สรอ. ปอนด์สเตอร์ลิง มาร์ค เยอรมันี เยน ดอลลาร์ฮ่องกง ริงกิตมาเลเซีย ดอลลาร์สิงคโปร์ ดอลลาร์บรูไน เปโซฟิลิปปินส์ และรูเบียอินโดนีเซีย หลังจากกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 252.

แล้ว อัตราแลกเปลี่ยนของเงินทั้ง 10 สกุลนี้จะ เป็นอัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่าง ธนาคารพาณิชย์กับลูกค้า

1.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารพาณิชย์สำหรับ เงินตราสกุลอื่น ๆ นอกจากเงินตราสกุลสำคัญ ๆ 10 สกุลที่ได้กำหนดในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันแล้ว ธนาคารพาณิชย์สามารถจะกำหนดอัตราได้โดยอิสระ โดยมีวิธีปฏิบัติในการ คำนวณกล่าวคือ

1.2.1 ใช้อัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลต่าง ๆ จากตลาดใดตลาดหนึ่ง กล่าวคือใช้อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสกุลนั้น ๆ เทียบกับดอลลาร์ สรอ. จากตลาดในประเทศ เจ้าของสกุลเพราะถือว่าเป็นตลาดต้นกำเนิดของเงินสกุลนั้น ๆ หรือใช้อัตราแลกเปลี่ยนของเงิน สกุลนั้น ๆ เทียบกับดอลลาร์ สรอ. ในตลาดโตเกียว โดยเฉพาะเงินสกุลที่มีการซื้อขายกันมากใน ตลาดสากลแล้ว ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะใช้อัตราที่ตลาดนี้เป็นหลักในการกำหนดอัตรา แลกเปลี่ยน เพราะเป็นตลาดที่ธนาคารจะได้รับข่าวสารล่าสุด โดยนำมาคำนวณร่วมกับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาท เทียบกับดอลลาร์ สรอ. ซึ่งกำหนดโดยทุนรักษาระดับฯ แล้วนำมาคำนวณ ตามวิธีอัตราแลกเปลี่ยนไขว้ (Cross rate) เพื่อให้ได้อัตราซื้อขายซึ่งเงินสกุลนั้น ๆ เทียบบาท ตัวอย่างเช่น อัตราซื้อขายทันทีซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศสที่ตลาดโตเกียว เวลา 10.00 น. (ตรงกับเวลาในประเทศไทย 8.00 น.) เป็น 5.2330/5.2350 ส่วนอัตราซื้อขายประจำวันทางโทรเลขซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็น 25.36/25.45 มีวิธีการคำนวณ ดังนี้

กรณีที่ 1 นำมาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้ เพื่อหาอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งฟรังก์ฝรั่งเศส เทียบบาทโดย

$$\begin{aligned} \text{อัตราซื้อ} &= \frac{25.36}{5.2350} = 4.84431 \text{ บาท} \\ \text{อัตราขาย} &= \frac{25.45}{5.2330} = 4.86337 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ในกรณีนี้จะได้ผลแตกต่างระหว่างอัตราซื้อและอัตราขาย (Spread) ห่างกัน เท่ากับ 0.01906 บาท

กรณีที่ 2 นำอัตราซื้อและอัตราขายมาหาอัตรากลางก่อน แล้วขยายผลแตกต่างของอัตราซื้อขายข้างละเท่า ๆ กัน จึงนำมาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้ โดย

อัตรากลางของอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศส

$$= \frac{5.2330 + 5.2350}{2}$$

$$= 5.234 \text{ บาท}$$

สมมติว่าขยายผลแตกต่างของอัตราซื้อขาย โดยใช้ผลต่างข้างละ 25 points จากอัตรากลาง (Middle Rate) ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศส หลังจากขยายผลแตกต่างของอัตราซื้อขายแล้ว

$$= (5.234 - 0.0025) / (5.234 + 0.0025)$$

$$= 5.2315 / 5.2365$$

นำอัตราที่ได้มาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้กับอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งฟรังก์ฝรั่งเศส เทียบบาท เป็น

$$\begin{aligned} \text{อัตราซื้อ} &= \frac{25.36}{5.2365} = 4.84292 \text{ บาท} \\ \text{อัตราขาย} &= \frac{25.45}{5.2315} = 4.86476 \text{ บาท} \end{aligned}$$

วิธีนี้จะให้ผลแตกต่างระหว่างอัตราซื้อและอัตราขายห่างกันเท่ากับ 0.02184 บาท

กรณีที่ 3 จากกรณีที่ 2 หลังจากที่ได้อัตราแลกเปลี่ยนซึ่งฟรังก์ฝรั่งเศส เทียบบาท บางธนาคารอาจจะเพิ่มผลแตกต่างของอัตราซื้อขาย ระหว่างอัตราซื้อกับอัตราขาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการขึ้นลงของเงินตรา ดังนั้นอาจจะลดอัตราซื้อลง หรือเพิ่มอัตราขายให้สูงขึ้นหรือกระทำทั้ง 2 ทาง

1.2.2 ใช้อัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลต่าง ๆ โดยพิจารณาจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างธนาคารของทั้งสองตลาด เปรียบเทียบกัน กล่าวคือใช้ราคาปิดของอัตราซื้อขายทันทีระหว่างธนาคารซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบเงินสกุลนั้น ๆ ในตลาดของประเทศเจ้าของสกุล

และอัตราซื้อขายทันทีระหว่างธนาคารซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบเงินสกุลนั้น ๆ ในตลาดโตเกียว โดยใช้หลักเกณฑ์ "ซื้อต่ำสุด ขายสูงสุด" แล้วนำมาคำนวณร่วมกับอัตราซื้อขายทันทีซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบบาท ซึ่งกำหนดโดยทุนรักษาระดับฯ โดยคำนวณตามวิธีอัตราแลกเปลี่ยนไขว้ เพื่อให้ได้อัตราซื้อขายซึ่งเงินสกุลนั้น ๆ เทียบบาท ตัวอย่างเช่น อัตราซื้อขายซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบ ฟรังก์ฝรั่งเศส

ณ ตลาดโตเกียว	5.2330 / 5.2350
ตลาดในฝรั่งเศส	5.2450 / 5.2520

ดังนั้นอัตราซื้อต่ำสุดและขายสูงสุดซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศสเป็น 5.2330 / 5.2520 และอัตราซื้อขายทางโทรเลขซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบบาทเป็น 25.36 / 25.45

กรณีที่ 1 นำมาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้ เพื่อหาอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งฟรังก์ฝรั่งเศส เทียบบาทโดย

$$\begin{aligned} \text{อัตราซื้อ} &= \frac{25.36}{5.2520} = 4.8286 \text{ บาท} \\ \text{อัตราขาย} &= \frac{25.45}{5.2330} = 4.8634 \text{ บาท} \end{aligned}$$

กรณีนี้จะเห็นว่าผลแตกต่างอัตราซื้อและอัตราขายต่างกัน เท่ากับ 0.0348 บาท

กรณีที่ 2 นำอัตราซื้อต่ำสุดและขายสูงสุดของทั้ง 2 ตลาดมาหาอัตรากลางก่อนแล้ว ขยายผลแตกต่างของอัตราซื้อขาย ข้างละเท่า ๆ กัน จึงนำมาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้

อัตรากลางของอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศส

$$\begin{aligned} &= \frac{5.2330 + 5.2520}{2} \\ &= 5.2425 \text{ บาท} \end{aligned}$$

สมมติว่าขยายผลแตกต่างอัตราซื้อขาย โดยใช้ผลต่างข้างละ 25 points จากอัตรา กลาง ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งคอลลาร์ สรอ. เทียบฟรังก์ฝรั่งเศส หลังจากขยายผลแตกต่าง

ของอัตราซื้อขาย แล้วเป็น 5.2400/5.2450 จึงนำมาคำนวณตามวิธีอัตราไขว้ กับอัตราซื้อขาย ทางโทรเลขซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท จะได้อัตราซื้อขายทันทีซึ่งฝรั่งเศสเทียบบาท ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราซื้อทางโทรเลข} &= \frac{25.36}{5.2450} = 4.83508 \text{ บาท} \\ \text{อัตราขาย} &= \frac{25.45}{5.2400} = 4.85687 \text{ บาท} \end{aligned}$$

วิธีนี้จะได้ผลแตกต่างของอัตราซื้อและอัตราขาย เท่ากับ 0.02179 บาท

กรณีที่ 3 จากกรณีที่ 2 หลังจากที่ได้อัตราแลกเปลี่ยนซึ่งฝรั่งเศส เทียบบาทแล้ว บางธนาคารพาณิชย์อาจจะเพิ่มผลแตกต่างระหว่างอัตราซื้อและอัตราขาย เข้าไปอีก ทั้งนี้เพื่อคุ้มกับความปลอดภัยจากการขึ้นลงของเงินตรา ซึ่งอาจจะลดอัตราซื้อลงหรือเพิ่มอัตราขายมากขึ้น หรือกระทำทั้งสองทาง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันความเสี่ยงของธนาคาร

การเปรียบเทียบวิธีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่าง ๆ โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนจากตลาดเดียวเป็นหลักในการคำนวณ กับการใช้อัตราแลกเปลี่ยนจาก 2 ตลาด สำหรับวิธีการกำหนดอัตราโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนจากตลาดเดียวนั้น ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ได้ มักจะไม่ห่างกันมากนัก ในแง่ของความปลอดภัย ธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างที่จะเสี่ยงในการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน แต่ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้ในแต่ละวันจะค่อนข้างคงที่ ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์มักจะใช้วิธีนี้ ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้อาจกว้างแคบมากน้อยต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละธนาคาร โดยปกติมักจะห่างกันไม่มาก เนื่องจากต้องแข่งขันกัน ตลาดที่ใช้มักจะเป็นตลาดโตเกียว เพราะเป็นตลาดที่ให้ข่าวสารล่าสุด ส่วนกรณีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่าง ๆ โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนจาก 2 ตลาด ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ได้ค่อนข้างกว้าง ในแง่ของธนาคารพาณิชย์ จะทำให้ธนาคารพาณิชย์ปลอดภัยจากการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนมากกว่าการที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนจากตลาดใดตลาดหนึ่ง แต่ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้ในแต่ละวันหลังจากอัตราไขว้ (Cross rate) แล้วจะไม่คงที่ ซึ่งทำให้เกิดความเคลงใจกับลูกค้าของธนาคารได้ นอกจากนี้มีผลแตกต่างของอัตราซื้อขายกว้าง ยังแสดงให้เห็นถึงธนาคารพาณิชย์ค่ากำไรกับลูกค้ามาก ดังจะเห็นได้ว่ากรณีที่ 1. จะมีผลแตกต่างของอัตราซื้อขาย ที่กว้างกว่ากรณีที่ 2, 3 ถ้ายังความเคลื่อนไหวของเงินตราใน 2 ตลาดมีมาก ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่เกิดขึ้นของกรณีที่ 1. จะกว้างมาก ไม่เหมือนกรณี 2, 3 ที่สามารถจะนำมาปรับผลแตกต่างของอัตราซื้อขายได้ตามสถานการณ์ เหตุผลที่ใช้อัตราจาก 2 ตลาด คือ ตลาดโตเกียว และตลาดในฝรั่งเศส เพราะถือว่าตลาดในฝรั่งเศสเป็นตลาดที่เป็นต้นกำเนิดของ

เงินตราสกุลนี้ ส่วนตลาดโตเกียว เป็นตลาดที่ได้รับข่าวสารล่าช้าสำหรับเงินสกุลต่าง ๆ การใช้ อัตราแลกเปลี่ยนจาก 2 ตลาดนี้ธนาคารพาณิชย์นิยมใช้บ้างเหมือนกัน แต่ไม่มากนัก

ในการพิจารณาเรื่องช่วงกว้างของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Spread) ในการซื้อขายแต่ละสกุลควรจะกว้างมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ใด เป็นเครื่องกำหนดที่แน่นอน ดังนั้นผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้ของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของแต่ละสกุลของแต่ละธนาคารจึงไม่จำเป็นต้องเท่ากัน และไม่จำเป็นต้องเท่ากันทุกวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

1) ฐานะเงินตราและฐานะเงินสดของเงินสกุลต่าง ๆ ที่มีอยู่ เนื่องจากธนาคารอาจมีฐานะเงินตราต่างประเทศเกิน, ขาด หรือพอดี สำหรับเงินตราแต่ละสกุล ดังนั้นอาจจะใช้ปัจจัยนี้มาช่วยในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนได้ เช่น ถ้าธนาคารมีฐานะเงินตราต่างประเทศสกุลหนึ่งเกินอยู่ (Long) ธนาคารจะตั้งราคาขายของเงินตราสกุลนั้นต่ำลง หรือถ้าธนาคารมีฐานะเงินตราต่างประเทศขาด (Short) ธนาคารจะตั้งราคาขายของเงินตราสกุลนั้นสูงขึ้น หรือตั้งราคาซื้อเงินตราสกุลนั้นให้สูงกว่าปกติ ส่วนกรณีการซื้อขายธวัตร การกำหนดอัตราซื้อขายแลกเปลี่ยนจะขึ้นอยู่กับสภาพคล่องของเงินตราหรือความต้องการของเงินตรา กล่าวคือ ถ้าเงินตราสกุลนั้นเป็นที่ต้องการมาก การกำหนดอัตราซื้อขายแลกเปลี่ยนจะแคบกว่าปกติ แต่ถ้าเงินตราสกุลนั้นเป็นที่ต้องการน้อย การกำหนดอัตราซื้อขายแลกเปลี่ยนจะกว้างกว่าปกติ

2) ลักษณะของแต่ละธนาคาร ธนาคารขนาดใหญ่ที่มีลูกค้ามากและขอบข่ายงานกว้างขวางสามารถที่จะกำหนดราคาเหมาะสมกับความจริงมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก กล่าวคือสามารถที่จะปรับอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับการซื้อขายได้เร็วกว่า เมื่อตลาดมีการเปลี่ยนแปลงมาก

3) ภาวะการแข่งขัน นอกจากเงินตรา 10 สกุลที่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยทุนรักษาระดับฯ เป็นผู้กำหนดแล้ว ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้กำหนดเองโดยอิสระ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ ถ้ากำหนดผลแตกต่างอัตราซื้อขายของเงินตรากว้าง (ถ้ากำไรมาก) ลูกค้าอาจเลือกติดต่อธนาคารอื่นแทนได้ เนื่องจากลูกค้าเป็นผู้ที่หารายได้ให้ธนาคาร ดังนั้นแต่ละธนาคารจึงต้องกำหนดผลแตกต่างของอัตราซื้อขายอย่างดีที่สุด ซึ่งมักจะใกล้เคียงกัน

4) ความเคลื่อนไหวของเงินตราสกุลต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของเงินตราแต่ละสกุล เงินตราสกุลใดที่มีความเคลื่อนไหวมาก ๆ ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายมักจะกว้าง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เงินตราสกุลใดค่อนข้างคงที่ ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายจะแคบ นอกจากนั้นยังขึ้นกับแนวโน้มการขึ้นลงของเงินตราสกุลต่าง ๆ ด้วย เช่น อัตราแลกเปลี่ยนซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบพริกฝรั่งเศสเป็น 4.85

ในกรณีเงินดอลลาร์มีแนวโน้มว่ามีค่าจะตก อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปเป็น 4.80 อัตราขายเงินฝรั่งเศสฝรั่งเศสจะถูกกำหนดให้แพงขึ้น เพราะค่าเงินฝรั่งเศสสูงขึ้น ส่วนกรณีเงินดอลลาร์ สรอ. มีแนวโน้มที่ค่าจะเพิ่มขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปเป็น 4.88 อัตราซื้อต่ำลง เพราะค่าเงินฝรั่งเศสจะต่ำลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถ้าค่าเงินดอลลาร์ สรอ. ตก เงินสกุลอื่น ๆ ที่อิงกับดอลลาร์ สรอ. จะแข็งขึ้น การกำหนดอัตราขายเงินสกุลอื่น ๆ มักสูงขึ้น แต่ถ้าค่าเงินดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้น เงินสกุลอื่น ๆ ที่อิงกับดอลลาร์ สรอ. จะตกลง ดังนั้น การกำหนดอัตราซื้อเงินสกุลอื่น ๆ จะต่ำลงด้วย

นอกจากปัจจัยเหล่านี้ยังขึ้นอยู่กับภาวะการเมืองและเศรษฐกิจในแต่ละประเทศที่เป็นเจ้าของเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน และมีผลกระทบต่อเงินสกุลอื่น ๆ ที่มีค่าอิงกันด้วย จึงพอจะสรุปได้ว่าในภาวะที่ปกติแล้ว ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้มักจะแคบ แต่ถ้าเป็นภาวะที่ไม่ปกติ ผลแตกต่างของอัตราซื้อขายที่ใช้จะกว้างขึ้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการขาดทุนที่จะเกิดขึ้น

2. วิธีการกำหนดอัตราล่วงหน้า (Forward Rate)

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสามารถกำหนดอัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าได้โดยอิสระ เนื่องจากทุนรักษาระดับฯ ได้กำหนดอัตราทันทีของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลสำคัญ ๆ 10 สกุลไว้ ดังนั้นการเคลื่อนไหวของอัตราล่วงหน้าจึงไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก เช่นเดียวกันกับอัตราทันที ในการคำนวณหาอัตราล่วงหน้าสำหรับเงินตราสกุลต่าง ๆ ธนาคารต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยนของตลาดเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนทันทีในประเทศ และความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินสกุลที่เกี่ยวข้อง เป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นตัวกำหนดอีก เช่นการลงทุนระยะสั้น ฐานะหรือปริมาณเงินตราต่างประเทศที่ธนาคารดำรงไว้

จากคำนิยามที่ว่าส่วนเพิ่ม/ส่วนลด (Premium/Discount) หมายถึง การที่อัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าสูงกว่า/ต่ำกว่าอัตราทันที หรืออาจกล่าวได้ว่า ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้ามีราคาสูงกว่าอัตราทันที หมายถึง เงินตราสกุลที่แพงขึ้นนั้นเป็นส่วนเพิ่มต่อเงินตราสกุลที่เทียบด้วย เช่น อัตราซื้อทันทีซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็น 25.38 อัตราซื้อล่วงหน้าเป็น 25.45 ดังนั้นเงินดอลลาร์ สรอ. จึงเป็นส่วนเพิ่มของเงินบาท หรือเงินบาทเป็นส่วนลดของเงินดอลลาร์ สรอ. ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้ามีราคาต่ำกว่าอัตราทันที หมายถึง เงินตราสกุลที่ถูกลงเป็นส่วนลดต่อเงินตราสกุลที่เทียบด้วย เช่น อัตราซื้อทันทีซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบมาร์คเยอรมัน เป็น 1.5800 อัตราซื้อล่วงหน้าเป็น 1.5700 ดังนั้นเงินดอลลาร์ สรอ. จึงเป็นส่วนลดของเงินมาร์คเยอรมัน หรือเงินมาร์คเยอรมันเป็นส่วนเพิ่มของเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นต้น ในกรณี

ที่ไม่มีปัจจัยอื่น ๆ มาเกี่ยวข้อง ผลต่างของอัตราทันทีและอัตราล่วงหน้าจะมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยของเงินสกุลสองสกุลนั้น วิธีการกำหนดอัตราล่วงหน้าแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 การคำนวณหาอัตราล่วงหน้าของเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท ซึ่งจะ
ต้องทราบในระยะเวลาที่ทำการซื้อขายล่วงหน้า และอัตราดอกเบี้ยของเงินสกุลทั้งสอง เพื่อทราบ
ว่าธนาคารจะได้ส่วนเพิ่ม (premium) หรือเสียส่วนลด (discount) ต่อเงินบาทเท่าไร โดย

อัตราแลกเปลี่ยนทันทีซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท	= 25.38 บาท
ดอกเบี้ยเงินบาท	= 12.00%
ดอกเบี้ยเงินดอลลาร์ สรอ.	= 8.25%
ผลแตกต่างของอัตราดอกเบี้ย	= 3.75%
ต้องการทำล่วงหน้า	= 30 วัน
หาส่วนเพิ่ม หรือส่วนลด เป็นเท่าไร	

$$\begin{aligned} \text{ส่วนเพิ่ม (ส่วนลด)} &= \frac{\text{ผลต่างของอัตราดอกเบี้ย} \times \text{อัตราทันที} \times \text{ระยะเวลา}}{100} \\ \text{ส่วนเพิ่ม} &= \frac{3.75 \times 25.38 \times 30}{100 \times 360} \\ &= 0.079 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ดังนั้นอัตราล่วงหน้าที่ธนาคารพาณิชย์จะใช้กับลูกค้าจะใกล้เคียงกับส่วนเพิ่มที่
คำนวณได้ คือ อัตราซื้อขายซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็นดังนี้

	อัตราซื้อตัวเงิน	อัตราซื้อทางโทรเลข	อัตราขาย
อัตราทันที	25.32	25.38	25.47
อัตราล่วงหน้า 1 เดือน	25.399	25.459	25.559
	(25.32+0.079)	(25.38+0.079)	(25.47+0.089)

2.2 การคำนวณหาอัตราล่วงหน้าของเงินสกุลอื่น ๆ เทียบเงินบาท ธนาคาร
จะต้องทราบอัตราแลกเปลี่ยนอัตราล่วงหน้าในตลาดเงินตราต่างประเทศของเงินสกุลต่าง ๆ ที่
ต้องการกำหนดอัตราล่วงหน้าแล้วจึงคำนวณหาอัตราไขว้กับอัตราล่วงหน้าซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบ
บาท เช่น

อัตราซื้อขายทันทีซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบเยน	128.00 / 20
อัตราล่วงหน้า 1 เดือน	0.40 / 0.30
2 เดือน	0.75 / 0.55
3 เดือน	1.10 / 0.80

	อัตราซื้อตัวเงิน	อัตราซื้อโทรเลข	อัตราขาย
อัตราล่วงหน้าซึ่งเงินเยน เทียบบาท	<u>25.32+0.079</u>	<u>25.38 +0.079</u>	<u>25.47 +0.087</u>
	(128.20-0.30)	(128.20-0.30)	(128-0.40)
1 เดือน	= 0.19829	= 0.19876	= 0.20002
2 เดือน	<u>25.32+0.159</u>	<u>25.38 +0.159</u>	<u>25.47 +0.179</u>
	(128.20-0.55)	(128.20-0.55)	(128-0.75)
	= 0.19897	= 0.19944	= 0.20094
3 เดือน	<u>25.32+0.238</u>	<u>25.38 +0.238</u>	<u>25.47 +0.268</u>
	(128.20-0.80)	(128.20-0.80)	(128-1.10)
	= 0.19965	= 0.2001	= 0.20186

ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

หลังจากที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศแล้ว อาจแบ่งประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ได้ดังนี้

1. อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างธนาคาร (Interbank Rate) การค้าเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ นอกจากจะทำการซื้อขายกับทุนรักษาระดับฯ แล้ว ธนาคารยังสามารถจะทำการติดต่อซื้อขายระหว่างธนาคาร ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศซึ่งการติดต่อซื้อขายระหว่างธนาคารในประเทศนั้นปกติจะกระทำผ่านนายหน้าซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (Exchange Broker) เพราะการติดต่อซื้อขายผ่านนายหน้าย่อมจะสะดวกกว่าที่จะสอบถามผ่านหลาย ๆ ธนาคาร และจากการที่ธนาคารหนึ่งจะติดต่อขอซื้อเงินตราต่างประเทศจากอีกธนาคารหนึ่งโดยตรง ก็อาจถูกปฏิเสธหรืออาจตั้งราคาขายไว้สูง ฉะนั้นจึงนิยมติดต่อผ่านนายหน้าโดยอัตราค่านายหน้านั้นปกติผู้ขายเป็นผู้ชำระ อัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารย่อมขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศนั้น ๆ ในกรณีของเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท อัตราเสนอซื้อระหว่างธนาคารจะสูงกว่า และอัตราเสนอขายจะต่ำกว่า อัตราที่กำหนดโดย

ทุนรักษาระดับฯ ในการซื้อขายกับธนาคารพาณิชย์ มิฉะนั้นคู่ค้าจะเลือกทำการซื้อขายเงินดอลลาร์ สรอ. กับทุนรักษาระดับฯ เท่านั้น ดังนั้นอุปสงค์และอุปทานในเงินดอลลาร์ สรอ. จึงลดลง หลังจากทุนรักษาระดับฯ ปิดทำการซื้อขาย ส่วนกรณีเงินตราสกุลอื่น ๆ ก็ยังจะมีค้ำประกันตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราแต่ละสกุล

ในทานองเดียวกันสำหรับอัตราล่วงหน้าจะมีติดต่อซื้อขายกันระหว่างธนาคารในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งนอกจากมีต้นทุนเกี่ยวกับส่วนเพิ่ม ส่วนลด ดังกล่าวมาแล้วอาจจะบวกค่าความเสี่ยงเกี่ยวกับคู่ค้าอีก ค่าใช้จ่ายที่บวกเพิ่มขึ้นขึ้นอยู่กับประเภทคู่ค้าของธนาคาร ซึ่งแต่ละธนาคารจะคิดค่าใช้จ่ายที่บวกเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1/4 - 2 ของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราแต่ละสกุล

2. อัตราที่ธนาคารรับซื้อเงินตราต่างประเทศจากลูกค้า (Buying Rates) เป็นอัตราที่รับซื้อจากลูกค้า สำหรับเงินตรา 10 สกุล ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะรับซื้อในราคาไม่ต่ำกว่าที่กำหนดโดยทุนรักษาระดับฯ แต่สำหรับเงินสกุลอื่น ๆ ธนาคารสามารถจะกำหนดอัตราให้ยืดหยุ่นได้ตามประเภทของลูกค้าที่ติดต่อ ซึ่งโดยมากจะเป็นลูกค้ารายใหญ่ ๆ ที่มีปริมาณซื้อจำนวนมาก ๆ อัตราที่ธนาคารรับซื้อเงินตราต่างประเทศจากลูกค้าแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 อัตรารับซื้อตั๋วเงินทันที (Sight Bill Rate) ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยทุนรักษาระดับฯ ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ได้กำไรสูงสุดจากการรับซื้อตั๋วเงินเมื่อเทียบกับอัตราขายเท่ากับ 15 สตางค์ ต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ. โดยปกติธนาคารพาณิชย์มักจะไม่ได้กำไรสูงถึง 15 สตางค์ต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ. เพราะปริมาณการซื้อขายจะไม่เท่ากันทุกวัน โดยเฉพาะการรับซื้อตั๋วเงินต้องเสียเวลาในการเรียกเก็บด้วย ส่วนเงินสกุลที่ทุนรักษาระดับฯ ได้กำหนดไว้อีก 9 สกุลนั้นให้ธนาคารพาณิชย์รับซื้อจากลูกค้าไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ แต่สำหรับเงินสกุลอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดโดยทุนรักษาระดับฯ แล้วกำไรอาจยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับการเคลื่อนไหวขึ้นลงของเงินตราและอุปสงค์อุปทานของเงินตราสกุลเหล่านั้น

2.2 อัตรารับซื้อเงินตราต่างประเทศสำหรับคำสั่งโอนเงิน หรือตั๋วเงินที่ไม่มีเอกสารการค้าประกอบ เช่น ครีฟ การโอนเงินทางไปรษณีย์ หรือเช็คเพื่อการเดินทาง เพื่อให้ลูกค้าทั่วไปของธนาคารได้ทราบว่าธนาคารจะรับซื้อเงินตราต่างประเทศที่ลูกค้าได้รับจากการโอนเงินธรรมดา ซึ่งโดยปกติธนาคารพาณิชย์มักจะใช้อัตราเดียวกับอัตรารับซื้อตั๋วเงินทันที เพราะถือว่ามีลักษณะเดียวกันคือ ธนาคารพาณิชย์จะต้องเสียเวลาในการส่งไป เรียกเก็บผ่านธนาคารตัวแทนหรือธนาคารอื่น ๆ เช่นเดียวกัน แต่บางธนาคารจะมีอัตราสำหรับเช็คเดินทางโดยเฉพาะ และมักจะเสนอให้อัตราสูงกว่าอัตรารับซื้อตั๋วเงินทันที

2.3 อัตรารับซื้อเงินโอนทางโทรเลข (T/T หรือ Cable Rates)

ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยทูลุรักษาระดับฯ ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ได้กำไรจากอัตรา
รับซื้อเงินโอนทางโทรเลขประมาณ 9 สตางค์ต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ. เมื่อเทียบกับอัตราขาย
อัตรารับซื้อเงินโอนทางโทรเลข เป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราที่รับซื้อทางตั๋วเงิน เพราะธนาคาร
ได้รับเงินตราต่างประเทศทันที เท่ากับว่าธนาคารพาณิชย์ประหยัดอัตราดอกเบี้ยไว้ได้ส่วนหนึ่ง
ธนาคารจึงสามารถเพิ่มราคาซื้อให้ลูกค้าได้

3. อัตราที่ธนาคารเสนอขายเงินตราต่างประเทศแก่ลูกค้า (Selling
Rate) ไม่ว่าจะ เป็นอัตราขายแก่ลูกค้าเพื่อชำระค่าสินค้าเข้า อัตราขายทางโทรเลขหรืออัตรา
ขายเป็นเช็คเพื่อการเดินทาง มักจะเป็นอัตราเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะเป็นการขายเงินตราต่าง
ประเทศซึ่งธนาคารต้องจ่ายเงินทันที นอกจากนี้การขายเงินตราต่างประเทศให้ลูกค้าเพื่อชำระ
เงินตามตัวค่าสินค้าเข้านั้น โดยปกติเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตจะกำหนดให้ธนาคารตัวแทน
หักบัญชีของธนาคารทันทีไม่ว่าตัวเงินที่ต้องชำระจะเป็นตัวเงินชนิดที่จ่ายเมื่อเห็นหรือตัวเงินชนิดมี
กำหนดเวลาเท่าไรในการกำหนดอัตราขาย โดยเฉพาะเงินดอลลาร์จะประมาณ 9 สตางค์ต่อ 1
ดอลลาร์ สรอ. เมื่อเทียบกับอัตราซื้อเงินโอนทางโทรเลข

4. อัตราซื้อและขายธนบัตรหรือเงินเหรียญต่างประเทศ สำหรับธนบัตรราคา
ต่าง ๆ และเงินเหรียญต่างประเทศ ธนาคารจะกำหนดอัตราซื้อและอัตราขายตามอุปสงค์และ
อุปทานของตลาด กล่าวคือธนบัตรใบใหญ่ความต้องการในถือเงินมีมากกว่าธนบัตรใบย่อยหรือ
เหรียญเงิน และในแง่ของธนาคารพาณิชย์ก็สามารถจะนำไปหาผลประโยชน์ได้มากกว่าธนบัตร
ใบย่อยหรือเงินเหรียญ ดังนั้นอัตราซื้อธนบัตรใบใหญ่จึงสูงกว่าธนบัตรใบย่อยหรือเงินเหรียญ
แต่อัตราซื้อก็ยังต่ำกว่าอัตราซื้อทางตั๋วเงินหรือทางโทรเลข เพราะปริมาณการรับซื้อที่มีจำนวน
น้อย และธนาคารต้องเสียเวลาในการรวบรวมเงินส่งไปเข้าบัญชีที่ต่างประเทศ หรือส่งไปขาย
ยังต่างประเทศเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสกุลที่ต้องการ นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ได้แก่ การประกัน
กัยการสูญหาย ค่าใช้จ่ายในการส่งเงินไปเพื่อเข้าบัญชี บางครั้งถ้าเงินตราที่มีจำนวนมาก
เจ้าหน้าที่ของธนาคารต้องนำเงินตราต่างประเทศไปยังต่างประเทศเอง กรณีที่ลูกค้านำธนบัตร
ใบใหญ่มายขายเป็นจำนวนมาก ๆ ธนาคารอาจจะให้อัตราซื้อที่สูงกว่าที่กำหนดไว้ของธนบัตร
เพราะธนบัตรใบใหญ่สะดวกในการนำพาติดตัวไป สำหรับธนบัตรใบย่อยและเงินเหรียญนั้นอัตรา
รับซื้อจะต่ำลงมาตามลำดับ ส่วนอัตราขายของธนบัตรและเงินเหรียญต่างประเทศจะมีราคาต่าง ๆ
กันและมักจะสูงกว่าอัตราขายทันทีทางโทรเลข นั่นคือธนาคารคิดค่าเสียเวลาในการเก็บเงินตรา
เหล่านี้ไว้

การจัดการเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

การจัดการเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการหากำไร (Profitability) คือ การนำเงินตราต่างประเทศที่มีอยู่ไปลงทุนในตลาดเงิน (Money Market) เพื่อได้รับผลตอบแทนสูงสุด หรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาดเงินตราต่างประเทศ เพื่อให้เงินตราสกุลที่มีอยู่นั้นมีค่าเพิ่มขึ้น (Appreciate) การจัดการเงินตราต่างประเทศจึงมีการหมุนเวียนของเงินตราสกุลต่าง ๆ (Cash flow) ซึ่งจะมีเงินไหลเข้าและไหลออกไม่เท่ากัน ดังนั้นในบางวันจึงมีเงินเกินซึ่งผู้บริหารเงินตราต่างประเทศสามารถนำเงินเหล่านี้ไปหาผลประโยชน์จากตลาดเงินหรือตลาดเงินตราต่างประเทศ โดยการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในทำนองเดียวกันถ้าเงินขาดผู้บริหารเงินตราต่างประเทศก็สามารถจะหาเงินได้จากแหล่งเหล่านี้เช่นกัน ในการบริหารเงินตราต่างประเทศนั้นสิ่งที่ต้องทราบคือ

1. เงินตราต่างประเทศ (Currency) ที่จะใช้ลงทุนในตลาดเงิน หรือทำการซื้อขายในตลาดเงินตราต่างประเทศ เป็นเงินสกุลใด มีอัตราแลกเปลี่ยนเท่าไร และแนวโน้มการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนเป็นอย่างไร

2. วันที่ครบกำหนดชำระ (Value date) จะต้องเป็นวันที่ทำการทางธุรกิจในประเทศเจ้าของเงินตราที่ต้องการส่งมอบ ปัจจัยที่ทำให้วันที่ครบกำหนดในการชำระแตกต่างกันไปคือ การส่งมอบทันที (Spot transaction) และการส่งมอบล่วงหน้า (Forward transaction)

2.1 การส่งมอบทันที โดยปกติในต่างประเทศวันที่ครบกำหนดในการชำระจะเป็น 2 วัน หลังจากวันที่ตกลงซื้อขายกัน เช่น สมมติจะทำการซื้อขายเงินตราในตลาดยุโรป และไม่มีวันหยุดเลย ตกลงซื้อขายกันวันจันทร์วันส่งมอบทันทีได้แก่วันพุธ ตกลงซื้อขายกันวันพฤหัสบดีส่งมอบทันทีได้แก่วันจันทร์ ตกลงซื้อขายกันวันศุกร์วันส่งมอบทันทีได้แก่วันอังคาร เป็นต้น แต่ถ้าสมมติว่าวันพุธ เป็นวันหยุดในตลาดลอนดอน ถ้าตกลงซื้อขายกันในวันจันทร์ก็จะส่งมอบทันทีในวันพฤหัสบดี แต่การส่งมอบทันทีในตลาดอื่น ๆ นั้นยังคงเดิม เนื่องจากการส่งมอบต้องใช้เวลาราว 2 วัน อัตราแลกเปลี่ยนทันทีจึงมีหลายราคาขึ้นอยู่กับข้อตกลงในการส่งมอบ เช่นถ้าส่งมอบในวันนี้ใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า Value Today (Value Tod.) ส่งมอบในวันพรุ่งนี้ใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า Value Tomorrow (Value Tom.) ส่งมอบในอีก 2 วันใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่เรียกว่า Value Spot แต่การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเทียบเงินบาทในประเทศไทยซึ่งคิดเป็นอัตราทันที (Spot Rate) ในวันที่ตกลงนั้นจะทำการส่งมอบเงินในวันทำการเดียวกัน

2.2 การส่งมอบเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าในตลาดสากลเป็นการส่งมอบในระยะข้างหน้า อาจจะเป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี เช่น ถ้าวันตกลงซื้อขายเป็นวันที่ 10 กรกฎาคม วันส่งมอบล่วงหน้าเป็นเวลาอีก 1 เดือน ดังนั้นวันส่งมอบล่วงหน้าได้แก่ วันที่ 12 สิงหาคม ถ้าส่งมอบในอีก 2 เดือนข้างหน้าวันส่งมอบล่วงหน้าได้แก่วันที่ 12 กันยายน ในกรณีที่วันครบกำหนดเป็นวันหยุด การส่งมอบจะเลื่อนไปถึงวันที่เปิดทำการวันแรกของวันหยุดนั้น

3. สถานที่ที่จะทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือลงทุน เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการส่งมอบ เช่น ตัวอย่างข้างต้น ต้องการจะส่งมอบในตลาดลอนดอนในวันพุธแต่วันพุธเป็นวันหยุดของตลาดลอนดอน การส่งมอบหรือได้รับชำระเงินก็จะผิดไป ซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดเงินเข้าและเงินออกด้วย

นอกจากผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจะต้องทราบเรื่องข้างต้นแล้ว เพื่อจะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเงินตราต่างประเทศ และการบริหารเงินตราได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจะต้องระมัดระวังดูแลฐานะเงินตราที่เข้ามาหมุนเวียน ได้แก่ฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow position) และฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange position) กล่าวคือ

1. ฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow Position) จะแสดงถึงการหมุนเวียนของเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่ธนาคารหรือผู้ค้าเงินรับเข้ามาหรือไหลเข้า (Inflow) และเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่จ่ายออกไปหรือไหลออก (Outflow) เงินตราที่ธนาคารรับเข้าหรือไหลเข้า เช่น เงินที่ลูกค้าได้รับจากการส่งสินค้าออกและนำมาขายให้กับธนาคาร เงินที่ธนาคารกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อมาลงทุนในประเทศ และเงินในบัญชีของธนาคารที่ธนาคารอื่น (Nostro Accounts) ส่วนเงินตราที่ธนาคารจ่ายออกไปหรือไหลออก เช่น เงินที่ลูกค้าต้องการซื้อเพื่อจ่ายชำระค่าสินค้าเข้าและจ่ายชำระหนี้เงินกู้ต่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังรวมถึงเงินตราสกุลต่าง ๆ ที่ซื้อขายล่วงหน้าและถึงกำหนดชำระ การหมุนเวียนของเงินตราสกุลต่าง ๆ มักไม่เท่ากัน ทั้งปริมาณของเงินตรา และระยะเวลาที่เงินตราสกุลนั้น ๆ ไหลเข้าและไหลออก ดังนั้นในบางครั้งธนาคารจะมีเงินถือไว้มาก (Long) กล่าวคือ ธนาคารรับเงินตราต่างประเทศเข้ามา (Inflow) มากกว่าที่ธนาคารจ่ายเงินตราต่างประเทศออกไป (Outflow) บางครั้งธนาคารอาจมีเงินตราต่างประเทศขาด (Short) กล่าวคือ ธนาคารจ่ายเงินตราต่างประเทศออกไป (Outflow) มากกว่าที่ธนาคารรับเงินตราต่างประเทศ (Inflow) และในบางครั้งธนาคารอาจไม่มีเงินตราต่างประเทศเหลืออยู่ในบัญชี

(Square) กล่าวคือ ธนาคารรับเงินตราต่างประเทศเข้ามาเท่ากับที่จ่ายเงินตราต่างประเทศออกไป ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจึงต้องระมัดระวังดูแลเงินตราที่เข้ามาหมุนเวียน เพื่อให้เงินตราเหล่านั้นสามารถจะเพิ่มพูนผลประโยชน์ได้มากที่สุด การจัดการเงินตรานี้เรียกว่า การจัดการเงินสดหมุนเวียน (Cash flow management) โดยนำเงินตราส่วนเกินไปลงทุนเพื่อหาผลตอบแทนที่สูงสุด และถ้าเงินขาดก็พยายามเลือกหาเงินจากแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นตลาดเงิน หรือตลาดเงินตราต่างประเทศ หรือทั้งสองตลาดก็ได้

2. ฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange position) หมายถึงฐานะเงินตราต่างประเทศที่ธนาคารพึงดำรงไว้จากการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย การซื้อขายทันที การซื้อขายล่วงหน้า และการแสดงยอดเงินตราที่เกิดจากตลาดเงิน ซึ่งมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยนของเงินจำนวนนั้น สำหรับจำนวนเงินตราต่างประเทศสกุลหนึ่งสกุลใดที่ธนาคารพาณิชย์มีไว้ เพื่อมิให้ธนาคารมีความเสี่ยงในเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนมากเกินไป ธนาคารสามารถจะดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศเป็น "Long" "Square" หรือ "Short" ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

2.1 ฐานะเป็น "Long" หรือ "Overbought" หมายถึง การที่ธนาคารซื้อเงินตราต่างประเทศสกุลหนึ่งมากกว่าขายเงินตราต่างประเทศสกุลนั้น การรับเงินตราต่างประเทศเข้ามาของธนาคารได้มาจากการนำเงินตราสกุลอื่นไปขายเพื่อซื้อเงินสกุลที่ต้องการเข้ามาซึ่งอาจจะซื้อมาขายให้ลูกค้า หรือพิจารณาเห็นว่าเงินตราสกุลที่ซื้อมามีแนวโน้มไปในทางเพิ่มค่าสูงขึ้นจากตลาดเงินตราต่างประเทศ จึงดำรงฐานะเงินสกุลนั้นเป็น "Long"

2.2 ฐานะเป็น "Square" หมายถึง การที่ธนาคารซื้อเงินตราต่างประเทศสกุลหนึ่งเท่ากับขายเงินตราต่างประเทศสกุลนั้น การที่ผู้ค้าเงินหรือธนาคารดำรงฐานะเป็น "Square" เพราะพิจารณาเห็นว่าเงินตราสกุลนั้นมีค่าขึ้นลงมาก ถ้าธนาคารถือเงินตราต่างประเทศสกุลนั้นไว้มาก ธนาคารจะมีความเสี่ยงมาก ในกรณีที่ของค่าเงินสกุลนั้นลดลง ดังนั้นหากเงินตราสกุลใดมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงมาก ธนาคารจะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยนโดยดำรงฐานะเงินสกุลนั้นเป็น "Square"

2.3 ฐานะเป็น "Short" หรือ "Oversold" หมายถึง การที่ธนาคารขายเงินตราต่างประเทศสกุลหนึ่งออกไปมากกว่าซื้อเงินตราต่างประเทศสกุลนั้นเข้ามา การที่ธนาคารเลือกดำรงฐานะเป็น "Short" เนื่องจากผู้ค้าเงินของธนาคารพิจารณาเห็นว่าเงินตราต่างประเทศสกุลนั้นมีแนวโน้มที่ค่าจะลดลง จึงทำการขายล่วงหน้าเงินตราสกุลนั้นออกไปมาก ทำ

ให้ฐานะเงินสกุลนั้นเป็น "Short"

ฐานะเงินตราต่างประเทศไม่ว่าจะเป็น "Long" "Square" หรือ "Short" สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีการซื้อขายเกิดขึ้น กล่าวคือถ้าธนาคารดำรงฐานะเงินตราสกุลหนึ่งมีฐานะเป็น "Long" แต่พิจารณาเห็นว่าเงินสกุลที่เก็บไว้มีแนวโน้มที่ค่าจะลดลง หรือเงินสกุลนั้นมีจำนวนมากเกินความต้องการ ทำให้ธนาคารอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน ธนาคารก็จะนำเงินสกุลนั้นไปขายจนกระทั่งเท่ากับเงินสกุลเดียวกันที่ได้ซื้อเข้ามา ฐานะการเป็น "Long" ก็จะกลายเป็น "Square" และถ้านำเงินตราสกุลนั้นไปขายมากกว่าจำนวนคงเหลือของเงินสกุลนั้น ฐานะการเป็น "Long" ก็จะกลายเป็น "Short" ส่วนในกรณีธนาคารที่ดำรงฐานะเงินตราสกุลหนึ่งมีฐานะเป็น "Square" แต่พิจารณาเห็นว่าเงินสกุลนั้นมีแนวโน้มว่าค่าจะสูงขึ้น มีการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ และเห็นว่าธนาคารจะไม่อยู่ในภาวะที่เสี่ยงเกินไป ผู้ค้าเงินจะซื้อเงินสกุลนั้นเข้ามาเก็บไว้มากขึ้น ฐานะของการเป็น "Square" ก็จะเปลี่ยนเป็น "Long" แต่ถ้าผู้ค้าเงินพิจารณาเห็นว่าเงินสกุลนั้นมีแนวโน้มว่าค่าจะลดลง มีการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ ถ้าเก็บเงินสกุลนั้นไว้ธนาคารจะสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ผู้ค้าเงินจะซื้อเงินสกุลนั้นเข้ามาน้อยกว่าเงินสกุลเดียวกันที่ขายออกไป ฐานะของธนาคารก็จะกลายเป็น "Short" และในกรณีสุดท้าย ถ้าธนาคารที่ดำรงฐานะเงินตราสกุลหนึ่งมีฐานะเป็น "Short" เมื่อผู้ค้าเงินของธนาคารพิจารณาเห็นว่าเงินสกุลนั้นมีแนวโน้มจะสูงขึ้น ผู้ค้าเงินจะทำการซื้อเงินสกุลนั้นเข้ามาให้เท่ากับเงินสกุลเดียวกันที่ขายออกไป ฐานะเงินตราต่างประเทศที่เป็น "Short" จะเปลี่ยนเป็น "Square" แต่ถ้าซื้อเงินสกุลนั้นเข้ามาจนกระทั่งมากกว่าเงินสกุลเดียวกันที่ขายออกไป ฐานะเงินตราต่างประเทศที่เป็น "Short" จะเปลี่ยนเป็น "Long" ในที่สุด ตัวอย่าง การแสดงฐานะเงินสดหมุนเวียนและฐานะเงินตราต่างประเทศ เช่น วันที่ 2 มกราคม 2534 ธนาคารแห่งหนึ่งกู้เงินมาร์คเยอรมนี จำนวน 1,000,000 มาร์ค เป็นเวลา 3 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี และในเวลาเดียวกันมีลูกค้ามาขอกู้เงินบาท เป็นเวลา 3 เดือนเช่นกัน โดยให้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ธนาคารจึงนำเงินมาร์คเยอรมนี 1,000,000 มาร์คไปขายเพื่อซื้อเงินบาท อัตราแลกเปลี่ยน 16 บาทต่อ 1 มาร์ค ดังนั้นฐานะเงินสดที่เข้ามาหมุนเวียน (Cash flow) จึงเป็น "Square" ส่วนฐานะเงินมาร์คเยอรมนีเป็น "Short" และฐานะเงินบาทเป็น "Long" ดังต่อไปนี้

ฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow Position) ณ วันที่ 2 มกราคม 2534

สกุลเงินตรา	เงินตราที่ไหลเข้า (Inflow)	เงินตราที่ไหลออก (Outflow)	ฐานะของเงิน สดหมุนเวียน
เงินมาร์ค เยอรมนี	+1,000,000 มาร์ค (กู้เงินมาร์คเป็นเวลา 3 เดือน ดอกเบี้ย 9%)	-1,000,000 มาร์ค (นำเงินมาร์คไปขายเพื่อซื้อ เงินบาทมาให้ลูกค้ากู้)	Square
เงินบาท	+16,000,000 บาท (ขายเงินมาร์คซื้อเงิน บาท อัตราแลกเปลี่ยน 16 บาทต่อ 1 มาร์ค)	-16,000,000 บาท (ให้ ลูกค้ากู้เป็นระยะเวลา 3 เดือนอัตราดอกเบี้ย 15%)	Square

ฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange Position) ณ วันที่ 2 มกราคม 2534

สกุลเงินตรา	ฐานะของเงินตรา		
	"Long"	"Short"	"Square"
เงินมาร์ค เยอรมนี		-1,000,000 มาร์ค (ขายเงิน มาร์คเพื่อซื้อเงินบาท อัตรา แลกเปลี่ยน 16 บาทต่อมาร์ค)	
เงินบาท	+16,000,000 บาท (ขายเงินมาร์คซื้อเงิน บาทอัตราแลกเปลี่ยน 16 บาทต่อ 1 มาร์ค)		

หลังจากครบกำหนด 3 เดือนในวันที่ 2 เมษายน 2534 ลูกค้านำเงินบาทที่กู้มาชำระ
พร้อมดอกเบี้ย = 16,600,000 บาท $(16,000,000 + 16,000,000 \times 0.15)$ ขณะเดียวกัน

ธนาคารก็ต้องชำระเงินกู้สกุลมาร์คเยอรมนีคืนพร้อมดอกเบี้ย 1,022,500 มาร์คเยอรมนี
 $(1,000,000 + \frac{1,000,000}{100} \times 0.09)$ ดังนั้นจึงนำเงินบาทไปขายเพื่อซื้อเงินมาร์คเยอรมนี

4

(เงินสด+ดอกเบี้ย) สมมติว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินมาร์คเยอรมนี เทียบบาทไม่เปลี่ยนแปลง
 ดังนั้นจึงใช้เงินบาท 16,360,000 บาท เพื่อซื้อเงินมาร์คเยอรมนี 1,022,500 มาร์ค ฐานะ
 ของเงินมาร์คจึงเป็น "Long" เท่ากับดอกเบี้ย 22,500 มาร์ค เพราะซื้อเกินกว่าที่ขายไป เมื่อ
 วันที่ 2 มกราคม 2534 และเงินบาทจะมีฐานะเป็น "Short" เท่ากับเงินที่ไปซื้อเงินมาร์คที่
 เป็นดอกเบี้ยจำนวน 360,000 บาท เพราะขายเกินกว่าซื้อเข้ามาเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2534
 ส่วนทางด้านเงินสดหมุนเวียนเงินมาร์คจะมีฐานะเป็น "Square" และเงินบาทจะมีเพิ่มขึ้น
 (Long) เนื่องจากขายเงินตราเพื่อซื้อเงินมาร์คน้อยกว่าที่ได้รับเงินบาทคืนมา นั่นคือกำไรของ
 กิจกรรมที่เป็นผลแตกต่างของดอกเบี้ยร้อยละ 6 เท่ากับ 240,000 บาท

ฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow Position) วันที่ 2 เมษายน 2534

สกุลเงินตรา	เงินตราที่ไหลเข้า (Inflow)	เงินตราที่ไหลออก (Outflow)	ฐานะของเงิน สดหมุนเวียน
เงินมาร์ค เยอรมนี	+1,022,500 มาร์ค (นำเงิน บาทที่ได้คืนจากลูกค้าไปขาย และซื้อเงินมาร์คเท่ากับเงิน ต้นและดอกเบี้ยที่ต้องใช้คืน)	-1,022,500 มาร์ค เยอรมนี (ใช้คืนเงิน กู้ที่กู้มาเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2534)	Square
เงินบาท	+16,600,000 บาท (ได้ รับเงินกู้คืนจากลูกค้าพร้อม ดอกเบี้ย 15%)	-16,360,000 บาท (นำเงินบาทไปขาย เพื่อซื้อเงินมาร์ค)	Long เท่ากับ 240,000 บาท เป็นกำไร

ฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange Position) วันที่ 2 เมษายน 2534

สกุลเงินตรา	Long	Short	Square
เงินมาร์ค เยอรมนี	+22,500 มาร์ค (ซื้อเงินมาร์คเพื่อชำระเงินต้นและดอกเบี้ยที่กู้มา 1,022,500 มาร์ค โดยขายเงินบาท ดังนั้นฐานะเงินมาร์คจึงเป็น "Long")		
เงินบาท		-360,000 บาท (ขายเงินบาท 16,360,000 บาทเพื่อซื้อเงินมาร์คไปชำระคืนเงินกู้ ฐานะเงินบาทเป็น "Short")	

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ฐานะเงินตราต่างประเทศที่เป็น "Long" "Square" หรือ "Short" สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีการซื้อขายเกิดขึ้น และเมื่อมีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้น (ยกเว้นการซื้อขายล่วงหน้า) ย่อมมีผลกระทบต่อฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow position) ฉะนั้นรายการที่เกิดขึ้นในฐานะเงินตราต่างประเทศจึงไม่จำเป็นต้องตรงกับฐานะเงินสดหมุนเวียน โดยเฉพาะรายการซื้อขายล่วงหน้า เงินตราที่ซื้อขายในบางขณะจึงมีความเหลื่อมล้ำกัน ซึ่งจะมีการจัดการรายการต่าง ๆ เหล่านี้ว่าครบกำหนดชำระเมื่อใด และในวันต่อไปจะใช้เงินจำนวนเท่าไรในการส่งมอบ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายทันทีหรือการครบกำหนดซื้อขายล่วงหน้าก็ตาม โดยจะแสดงในรูปของฐานะเงินสด (Cash position) เพื่อให้ตรงกับรายการที่แสดงการซื้อขายไว้ในฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange position) ซึ่งเรียกการจัดการนี้ว่า การจัดการเงินสดหมุนเวียน (Cash flow management)

เพื่อจะป้องกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อมีการซื้อขายเกิดขึ้น ผู้ค้าเงินหรือธนาคารจะต้องปรับฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange position) ให้อยู่ในระดับที่ต้องการ โดยไม่มีความเสี่ยงจากการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange risk) เกิดขึ้น นั่นคือไม่ถือเงินสกุลใดสกุลหนึ่งมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ดังนั้นแต่ละธนาคารจึงมีนโยบายในการกำหนดขอบเขต (Limits) ของเงินสกุลต่าง ๆ ว่าควรจะมีกี่ตัวเกิน (Long) ได้เท่าไร ถือไว้ขาด (Short) ได้เท่าไร หรือจะไม่ถือไว้ (Square) ซึ่ง

สามารถพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

- การยอมรับความเสี่ยงของธนาคาร กล่าวคือธนาคารที่มีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงได้มากโอกาสในการแสวงหากำไรจะมีมาก ในขณะที่เดียวกันโอกาสที่จะขาดทุนก็มีมากเช่นกัน เช่น ถ้าเงินตราที่มีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ธนาคารที่ยอมรับความเสี่ยงได้มาก คำฐานะจะเป็น "Long" มากจะมีค่าเงินตราเพิ่มขึ้นหรือสามารถขายได้กำไรจากเงินตรามากกว่าธนาคารที่ยอมรับความเสี่ยงได้น้อย หรือถือเงินตราเป็น "Long" ใวน้อย แต่ถ้าเงินตราที่ถืออยู่มีแนวโน้มว่าจะตกลง ธนาคารที่ถือเงินตราใวน้อยจะมีโอกาสขาดทุนมากกว่าธนาคารที่ถือเงินตราใวน้อย ในทำนองเดียวกันธนาคารที่ดำรงเงินตราขาด (Short) ใวน้อย ซึ่งเงินตราสกุลนั้นมีแนวโน้มว่าจะต่ำลง จะมีโอกาสในการได้กำไรมากกว่าธนาคารที่ดำรงเงินตราขาด (Short) ใวน้อย แต่ถ้าเงินตราสกุลนั้นมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ธนาคารที่ดำรงเงินตราขาด (Short) ใวน้อยจะมีโอกาสในการขาดทุนได้มากกว่าธนาคารที่เงินตราขาด (Short) ใวน้อย

- ขนาดของธนาคาร ธนาคารขนาดใหญ่ที่มีสินทรัพย์จำนวนมากย่อมจะมีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงได้มากกว่าธนาคารขนาดเล็กที่มีสินทรัพย์จำนวนน้อย เพราะถ้าเกิดการขาดทุนในฐานะเงินตราต่างประเทศแล้ว สินทรัพย์ที่มีอยู่สามารถรองรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ธนาคารจะได้รับผลกระทบจากการขาดทุนน้อยลง

- ปริมาณการหมุนเวียนของธุรกิจเงินตราต่างประเทศ สามารถจะแสดงให้เห็นผู้ค้าเงินควรจะเก็บเงินตราแต่ละสกุลนั้นเป็น "Long" "Short" หรือ "Square" และมีปริมาณเท่าไรจึงจะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นอย่างคล่องตัวโดยไม่หยุดชะงัก เช่น ในฤดูสินค้าออก ลูกค้านำเงินดอลลาร์ สรอ. ที่เป็นค่าสินค้าออกมาขายในช่วงนี้ ธนาคารอาจจะดำรงฐานะเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น "Short" เพราะจะมีเงินดอลลาร์ สรอ. จากลูกค้าเข้ามาหมุนเวียน ในทางตรงกันข้าม ถ้าในฤดูสินค้าเข้าลูกค้าจะซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. เพื่อชำระค่าสินค้าเข้าเป็นจำนวนมาก ธนาคารจึงต้องดำรงฐานะเงินดอลลาร์ สรอ. เป็น "Long" เพราะจะต้องเตรียมพร้อมตามความต้องการของลูกค้า

การจัดการเงินสดหมุนเวียน (Cash flow management)

การจัดการเงินสดหมุนเวียน (Cash flow management) เป็นการจัดการเงินตราในฐานะเงินสด (Cash Position) ให้ตรงกับรายการที่แสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ในรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange Position) และรายการที่เข้ามาหมุนเวียน ในรายงานฐานะเงินสดหมุนเวียน (Cash flow position) เพื่อให้เงินตราเหล่านั้นเพิ่มพูนผล

ประโยชน์ให้มากที่สุดและให้ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ โดยมีหลักการกว้าง ๆ คือถ้ามีเงินสกุลใดเหลือเกินความต้องการในขณะหนึ่งขณะใด ก็ให้นำเงินสกุลนั้นไปลงทุนในตลาดเงินที่ให้ผลตอบแทน (Yield) สูงที่สุดเป็นระยะเวลาพอดีกับการขายล่วงหน้าหรือชำระคืนเงินกู้ ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีเงินสกุลใดขาดผู้บริหราก็จะหาเงินมาจากแหล่งเงินทุน ไม่ว่าจะ เป็นตลาดเงิน ตลาดเงินตราต่างประเทศ หรือทั้ง 2 ตลาด โดยเสียต้นทุนรวมต่ำที่สุด ในจำนวนเงินและระยะเวลาที่พอดีกับการซื้อล่วงหน้าไว้ รวมถึงการซื้อขายโดยวิธี Swap ในกรณีของการจัดการกระแสเงินสดไหลเข้าออกที่ต่างเวลากันของเงินตราให้มีระยะเวลาพอดีกับความต้องการใช้จ่ายเงิน ในการจัดการเงินสดหมุนเวียนไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินหรือการลงทุนก็ตามจะต้องมีการประเมินผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละทางเลือกกว่าทางเลือกใดให้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงภัยในการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนด้วย

ตัวอย่าง การซื้อขายเงินตราต่างประเทศของธนาคารแห่งหนึ่งเป็นดังนี้ ในวันที่ 1 มีนาคม 2534 กู้เงินบาทเพื่อมาซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. จากลูกค้า ก. ประเภทส่งมอบทันทีเป็นจำนวน 1,000,000 ดอลลาร์ ในขณะที่เดียวกันขายเงินดอลลาร์ สรอ. ประเภทส่งมอบล่วงหน้า 1 เดือนให้ลูกค้า ข. เป็นจำนวน 500,000 ดอลลาร์ และขายเงินดอลลาร์ สรอ. ประเภทส่งมอบล่วงหน้า 2 เดือนให้ลูกค้า ค. เป็นจำนวน 500,000 ดอลลาร์ โดยมีอัตราซื้อขายซึ่งดอลลาร์ สรอ. เทียบบาทระหว่างธนาคารเป็น 25.425 ส่วนอัตราซื้อขายเงินดอลลาร์ สรอ. สำหรับลูกค้าและอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินเป็นดังนี้

- อัตราซื้อทันทีเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็น 25.38
- อัตราขายล่วงหน้า 1 เดือนเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็น 25.49
- อัตราขายล่วงหน้า 2 เดือนเงินดอลลาร์ สรอ. เทียบบาท เป็น 25.59
- อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เงินบาท = 13%
- อัตราดอกเบี้ยเงินฝากเงินดอลลาร์ สรอ. 1 เดือน = 9%
- 2 เดือน = 9 1/8%

ฐานะเงินตราต่างประเทศ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2534

สกุลเงินตรา	ฐานะเงินตราต่างประเทศ		
	Long (O/B)	Short (O/S)	Net
เงินดอลลาร์ สรอ.	1,000,000	500,000 500,000	0

ฐานะเงินดอลลาร์ สรอ. ในวันที่ 1 มีนาคม 2534 เป็น 0 (Square) แต่จะมีเงินสดหมุนเวียนในบัญชี กล่าวคือ ในวันที่ 1 มีนาคม มีเงินสดไหลเข้า 1,000,000 ดอลลาร์ สรอ. ซึ่งอาจทำการใช้เงินสดที่มีอยู่โดยทางเลือกต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำการฝากในตลาดเงินเพื่อให้พอดีกับการใช้ในอนาคต (matching fund) โดยการนำเงิน 500,000 ดอลลาร์ สรอ. ไปฝากเป็นเวลา 1 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี เพราะใน 1 เดือนข้างหน้า ธนาคารจะทำการส่งมอบที่ขายล่วงหน้าให้ลูกค้า ข. เป็นจำนวน 500,000 ดอลลาร์ และจำนวนที่เหลืออีก 500,000 ดอลลาร์ นำไปฝากเป็นเวลา 2 เดือน ดอกเบี้ยร้อยละ 9.125 ต่อปี เพราะใน 2 เดือนข้างหน้า ธนาคารจะขายล่วงหน้าให้ลูกค้า ค. เป็นจำนวน 500,000 ดอลลาร์

2. ทำรายการ Swap Sell/Buy กล่าวคือ ขายเงินดอลลาร์ สรอ. จำนวน 1,000,000 ดอลลาร์ ในอัตราทันทีให้กับธนาคารอีกแห่งหนึ่งพร้อมกับการซื้อกลับคืนในอัตราล่วงหน้า (Forward Cover) ให้ตรงกับวันที่ขายล่วงหน้าให้กับลูกค้า คือ 1 เดือน และ 2 เดือน โดยใช้อัตราล่วงหน้าในอัตราแลกเปลี่ยนเดียวกับที่ขายให้กับลูกค้า

3. ขายเงินดอลลาร์ สรอ. ทันที (Open Position) จำนวน 1,000,000 ดอลลาร์ ในอัตราทันทีให้กับธนาคารอีกแห่งหนึ่ง

จากทางเลือกข้างต้นทำให้ฐานะเงินสดของเงินดอลลาร์ สรอ. จากเดิมที่เป็น "Overbought" หรือ "Long" เปลี่ยนเป็น "Square" เพราะขายเงินดอลลาร์ สรอ. ออกไปเท่ากับซื้อในวันที่ 1 มีนาคม 2534

การประเมินทางเลือก		
กรณีที่ 1	กู้เงินบาทไปซื้อเงินดอลลาร์ อัตราดอกเบี้ย	13% ต่อปี
	ฝากเงินดอลลาร์ 1 เดือน "	9% ต่อปี
	2 เดือน "	9.125% ต่อปี

ขาดทุนจากผลแตกต่างของอัตราดอกเบี้ย:-

$$\begin{aligned} & \text{ฝากเงิน 500,000 ดอลลาร์ สรอ. 1 เดือนขาดทุนในอัตราดอกเบี้ย} \\ & = 500,000 \times (0.09 - 0.13) \times \frac{1}{4} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= 1,666.667 \text{ ดอลลาร์ สรอ.} \\
 \text{ฝากเงิน 500,000 ดอลลาร์ สรอ. 2 เดือนขาดทุนในอัตราดอกเบี้ย} & \\
 &= 500,000 \times (0.09125 - 0.13) \times \frac{2}{12} \\
 &= 3,229.167 \text{ ดอลลาร์ สรอ.} \\
 \text{เพราะฉะนั้นรวมขาดทุนในดอกเบี้ย} &= 4,895.83 \text{ ดอลลาร์ สรอ.}
 \end{aligned}$$

กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน:-

$$\begin{aligned}
 \text{ขายเงิน 500,000 ดอลลาร์ สรอ. ให้ลูกค้า ข. ในอัตราล่วงหน้า 1 เดือน} & \\
 &= 500,000 \times (25.49 - 25.38) \\
 &= 55,000 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{ขายเงิน 500,000 ดอลลาร์ สรอ. ให้ลูกค้า ค. ในอัตราล่วงหน้า 2 เดือน} & \\
 &= 500,000 \times (25.59 - 25.38) \\
 &= 105,000 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

$$\text{เพราะฉะนั้นรวมกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน} = 160,000 \text{ บาท}$$

จำนวนที่ขาดทุนในอัตราดอกเบี้ยเป็นดอกเบี้ยที่ธนาคารต้องจ่ายชำระ เกิดจากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินบาทและเงินดอลลาร์ สรอ. ซึ่งเมื่อเปลี่ยนเป็นจำนวนเงินบาท ใช้อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างธนาคาร 25.425 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

$$\begin{aligned}
 &= 4,895.83 \times 25.425 \\
 &= 124,476.56 \\
 \text{เพราะฉะนั้นรวมกำไรสุทธิ} &= 160,000 - 124,476.56 \\
 &= 35,523.44 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

กรณีที่ 2 ทำรายการ SWAP โดยขายทันทีให้กับธนาคารอีกแห่งหนึ่ง ที่อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างธนาคาร 25.425 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

$$\begin{aligned}
 \text{เพราะฉะนั้นกำไร} &= 25.425 - 25.38 \\
 &= 0.045 \text{ บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.}
 \end{aligned}$$

และซื้อล่วงหน้าจากธนาคารเพื่อคุ้มกันความเสี่ยง (Cover) เนื่องจากในอีก 1 เดือนและ 2 เดือนจะต้องขายให้กับลูกค้า สำหรับอัตราที่ซื้อล่วงหน้าเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นอัตราเดียวกับที่ต้องขายให้ลูกค้า คือ

อัตราซื้อล่วงหน้า 1 เดือน 25.49 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

2 เดือน 25.59 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

ดังนั้นจะได้กำไรแน่นอนคือ 0.045 บาทในทุก ๆ 1 ดอลลาร์ สรอ. และกำไรจะเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อสถาบันการเงินซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. ล่วงหน้าในอัตราที่สูงกว่าอัตราที่ขายล่วงหน้าให้กับลูกค้า หรือกำไรจะลดลงก็ต่อเมื่อสถาบันการเงินซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. ล่วงหน้าในอัตราที่แพงกว่าอัตราที่ขายล่วงหน้าให้กับลูกค้า แต่ทั้งนี้ถ้าธนาคารซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. ล่วงหน้าในอัตราที่ไม่แพงเกิน 0.045 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ. ก็จะมีกำไรแน่นอน

กรณีที่ 3 ขายทันทีให้กับธนาคารอีกแห่งหนึ่งอัตราแลกเปลี่ยนทันที 25.425 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

$$\begin{aligned} \text{เพราะฉะนั้นกำไร} &= 25.425 - 25.38 \\ &= 0.045 \text{ บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.} \end{aligned}$$

เพราะฉะนั้นจะได้รับกำไรจากการขายเงินดอลลาร์ สรอ.ทันที 0.045 บาทในทุก ๆ 1 ดอลลาร์ สรอ. แต่ในอีก 1 เดือนจะต้องขายเงินดอลลาร์ สรอ. ให้กับลูกค้าในอัตรา 25.49 และในอีก 2 เดือนจะต้องขายเงินดอลลาร์ สรอ. ให้กับลูกค้าในอัตรา 25.59 ซึ่งธนาคารจะต้องรับภาระเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน เพราะในอีก 1 เดือน หรือ 2 เดือนข้างหน้า ธนาคารจะต้องซื้อเงินดอลลาร์ สรอ. เพื่อนำมาขายให้กับลูกค้าซึ่งจะได้ในอัตราเท่าไรนั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับภาวะตลาดและความต้องการของเงินดอลลาร์ สรอ. ในขณะนั้น

จากการประเมินทางเลือกทั้ง 3 ทางได้ผลดังนี้

กรณีที่ 1 กำไร 35,523.44 บาท

กรณีที่ 2 กำไร 0.045 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สรอ.

กรณีที่ 3 กำไรขาดทุนไม่แน่นอน

ดังนั้นธนาคารจึงควรเลือกทางเลือกที่ 2 เพราะให้ผลกำไรที่แน่นอน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการเงินของธนาคารว่ามีความเสี่ยงได้มากน้อยเพียงใด โดยอาจจะเลือกทางเลือกที่ 3 ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหาร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าผู้บริหารเงินตราต่างประเทศสามารถจัดการเงินสดหมุนเวียนจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งจะเลือกแหล่งเงินทุนแหล่งใดนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายแต่ละธนาคารโดยมีทางเลือกดังต่อไปนี้

1. การลงทุนในตลาดเงิน
2. การซื้อขายเงินตราในตลาดเงินตราต่างประเทศ
3. การลงทุนในตลาดเงินและการซื้อขายเงินตราในตลาดเงินตราต่างประเทศ

1. การลงทุนในตลาดเงิน (Money Market) คือ การนำเงินตราสกุลเดียวกันที่ใช้กันในตลาดเงินไปลงทุนในตลาดเงินนั้น เช่น ในตลาดกรุงเทพฯ ใช้เงินบาทก็นำเงินบาทไปลงทุน ในตลาดนิวยอร์ก ตลาดยูโรดอลลาร์ซึ่งใช้เงินดอลลาร์ สรอ. ก็นำเงินดอลลาร์ สรอ. ไปลงทุน รวมถึงการโยกย้ายเงินทุนจากตลาดหนึ่งไปยังอีกตลาดหนึ่งเพื่อหาผลประโยชน์ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอัตราดอกเบี้ย ทำให้อัตราดอกเบี้ยในแต่ละตลาดไม่เท่ากัน เช่น ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเงินดอลลาร์ สรอ. ในตลาดยูโรดอลลาร์เป็นร้อยละ 8 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเงินบาทในตลาดกรุงเทพฯ เป็นร้อยละ 13 ธนาคารจึงกู้เงินดอลลาร์เพื่อที่จะซื้อเงินบาท และนำไปปล่อยกู้ในตลาดกรุงเทพฯ ซึ่งหากไม่คำนึงถึงความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนแล้ว ธนาคารจะได้รับผลตอบแทนในกิจกรรมนี้ร้อยละ 5

2. การซื้อขายเงินตราในตลาดเงินตราต่างประเทศ (Foreign exchange market) ธนาคารพาณิชย์จะทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศผ่านธนาคารสาขาหรือธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ การประกอบธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศมีทั้งการซื้อขายทันที การซื้อขายล่วงหน้า และการซื้อขายโดยวิธี Swap ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงจำเป็นต้องมีเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ ไว้ในครอบครองซึ่งจะมีจำนวนแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ปริมาณความต้องการซื้อขายเงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลของลูกค้ำหรือลักษณะของเงินตราแต่ละสกุลว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร กล่าวคือ ถ้าค่าของเงินสกุลใดมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะเก็บเงินสกุลนั้นไว้มากกว่าเงินสกุลที่มีแนวโน้มว่าจะลดลง ฐานะเงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลที่ธนาคารพาณิชย์มีไว้จึงอาจจะแสดงฐานะเป็น "Long" เป็น "Short" หรือเป็น "Square" ก็ได้ ในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นซื้อขายทันที การซื้อขายล่วงหน้า หรือการซื้อขายโดยวิธี Swap มีมูลเหตุสำคัญดังต่อไปนี้

1) เพื่อป้องกันการขาดทุนในการค้าระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ในการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศหรือการสั่งซื้อสินค้ามาจากต่างประเทศ หากราคาสินค้าถูกกำหนดเป็นเงินตราต่างประเทศ ผู้ส่งออกจะได้รับเงินบาทเมื่อเขาขายเงินตราต่างประเทศนั้นให้แก่ธนาคารตามอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคาร ในทำนองเดียวกัน

ผู้นำเข้าจะต้องจ่าย เงินบาท เพื่อซื้อ เงินตราต่างประเทศไปชำระค่าสินค้าตามอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคาร หากอัตราแลกเปลี่ยนมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่เสมอ ทั้งผู้ส่งออกและผู้นำเข้าก็จะเกิดความเสียหายจากอัตราแลกเปลี่ยนได้ เช่น พ่อค้าไทยส่งสินค้าออกไปขายที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 ดอลลาร์ สหรัฐ. โดยมีกำหนดระยะเวลาในการส่งมอบสินค้าล่วงหน้าในอีก 3 เดือนข้างหน้า ซึ่งในขณะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนเป็น 25.25 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ. อัตราล่วงหน้าโดยมีส่วนเพิ่ม 1 สตางค์ต่อเดือน ถ้าพ่อค้านำเงินมาขายล่วงหน้าแก่ธนาคาร ซึ่งธนาคารจะรับซื้อล่วงหน้าในอัตรา 25.28 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ. แต่ถ้าพ่อค้าไม่ขายล่วงหน้าให้กับธนาคารแล้ว พ่อค้าอาจจะนำมาขายได้ในอัตรา 25.25 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ สหรัฐ. หรืออาจจะมากหรือน้อยกว่าอัตราดังกล่าวขึ้นอยู่กับภาวะตลาดในขณะนั้น

2) เพื่อป้องกันผลขาดทุนในการลดค่าเงิน (Devaluation) และการขึ้นค่าเงิน (Revaluation) เมื่อมีการขึ้นค่าของเงินบาท อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะต่ำลง ในทางกลับกันถ้ามีการลดค่าเงินบาท อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อ เป็นการป้องกันความเสี่ยงในการถือสินทรัพย์หรือหนี้สินต่างประเทศ จึงต้องมีการป้องกันความเสี่ยงโดยการขายหรือซื้อ เงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

3) เพื่อป้องกันผลขาดทุนในการลงทุนต่างประเทศ การลงทุนในต่างประเทศ ต้องทำการวิเคราะห์มากกว่าการลงทุนในประเทศ เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลตอบแทนสุทธิจากการลงทุน นอกจากการแสวงหากำไรจากผลแตกต่างของอัตราดอกเบี้ย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งผู้ลงทุนไม่ต้องการที่จะเสี่ยงภัยจากการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคต ดังนั้น เมื่อต้องการลงทุนในต่างประเทศผู้ลงทุนจะทำการซื้อขายโดยวิธี swap โดยการซื้อเงินตราต่างประเทศในอัตราทันทีเพื่อส่งไปลงทุนในตลาดเงินต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ทำการขายล่วงหน้าเงินตราต่างประเทศที่จะได้รับกลับคืนจากการลงทุนในภายหลัง ตามอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนในตลาดเงินจะเป็นส่วนเหลือของผลต่างของอัตราดอกเบี้ยสองตลาดที่สูงกว่าผลต่างระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนทันทีกับอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า ส่วนในกรณีปัญหาผู้ให้กู้และผู้กู้ที่มีวัตถุประสงค์ไม่ตรงกันจึงจำเป็นต้องปรับเข้าหากัน เช่น ผู้ให้กู้ต้องการให้กู้เงินดอลลาร์ สหรัฐ. ส่วนผู้กู้ต้องการกู้เงินมาร์คเยอรมนี ผู้ให้กู้ก็จะทำการซื้อขายวิธี swap โดยขายดอลลาร์ สหรัฐ. ซื้อมาร์คเยอรมนีในอัตราทันทีเพื่อให้กู้ และ ขณะเดียวกันก็จะซื้อดอลลาร์ สหรัฐ. ขายมาร์คเยอรมนีล่วงหน้าให้ตรงกับระยะเวลาชำระคืน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ส่วนในด้านผู้กู้ก็ทำการซื้อขายวิธี swap ในลักษณะกลับกันได้เช่นเดียวกัน

4) เพื่อการเก็งกำไรในการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน หมายถึง การ

หากำไรจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนในระยะ เวลาข้างหน้าซึ่งผู้เก็งกำไรจะต้อง เสี่ยงต่อผลกำไรหรือขาดทุนจากการแลกเปลี่ยน โดยปกติผู้ค้าเงินของธนาคารมักจะเป็นผู้ที่ เก็งกำไรระยะสั้นเสมอ วิธีการของผู้เก็งกำไร คือ เมื่อคาดว่าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าในอนาคต จะสูงขึ้น ผู้เก็งกำไรจะซื้อเงินตราต่างประเทศไว้ขายในอนาคต เช่น ถ้าคาดว่าอัตราแลกเปลี่ยน เงินเยนจะสูงขึ้นจึงซื้อเงินเยนไว้ล่วงหน้า วิธีนี้เรียกว่า Bull Speculation และนำไปขาย เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้นตามที่คาดไว้จริงผู้เก็งกำไรจะได้รับกำไร ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เก็งกำไรคาดว่าอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าในอนาคตจะต่ำลง เขาจะทำการ ขายล่วงหน้าเงินตราต่างประเทศนั้นไว้ โดยจะทำการซื้อกลับมาในภายหลัง เมื่อเห็นว่าอัตราเป็น ไปตามที่คาดไว้ ซึ่งการเก็งกำไรวิธีนี้เรียกว่า Bear Speculation

5) เพื่อการจัดการเงินสดหมุนเวียน กล่าวคือการจัดกระแสเงินสด เข้าและออก ที่ต่างเวลากันของเงินตราต่างประเทศในแต่ละสกุล โดยทำการซื้อขายวิธี swap ในลักษณะการ ซื้อขายล่วงหน้าพร้อมกับการขายซื้อล่วงหน้าในจำนวนเดียวกัน โดยกำหนดระยะเวลาส่งมอบเงิน แยกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดเงินสดหมุนเวียนเกินหรือขาดในเงินตราสกุลหนึ่ง และเกิดเงินสด หมุนเวียนขาดหรือเกินในเงินตราอีกสกุลหนึ่ง

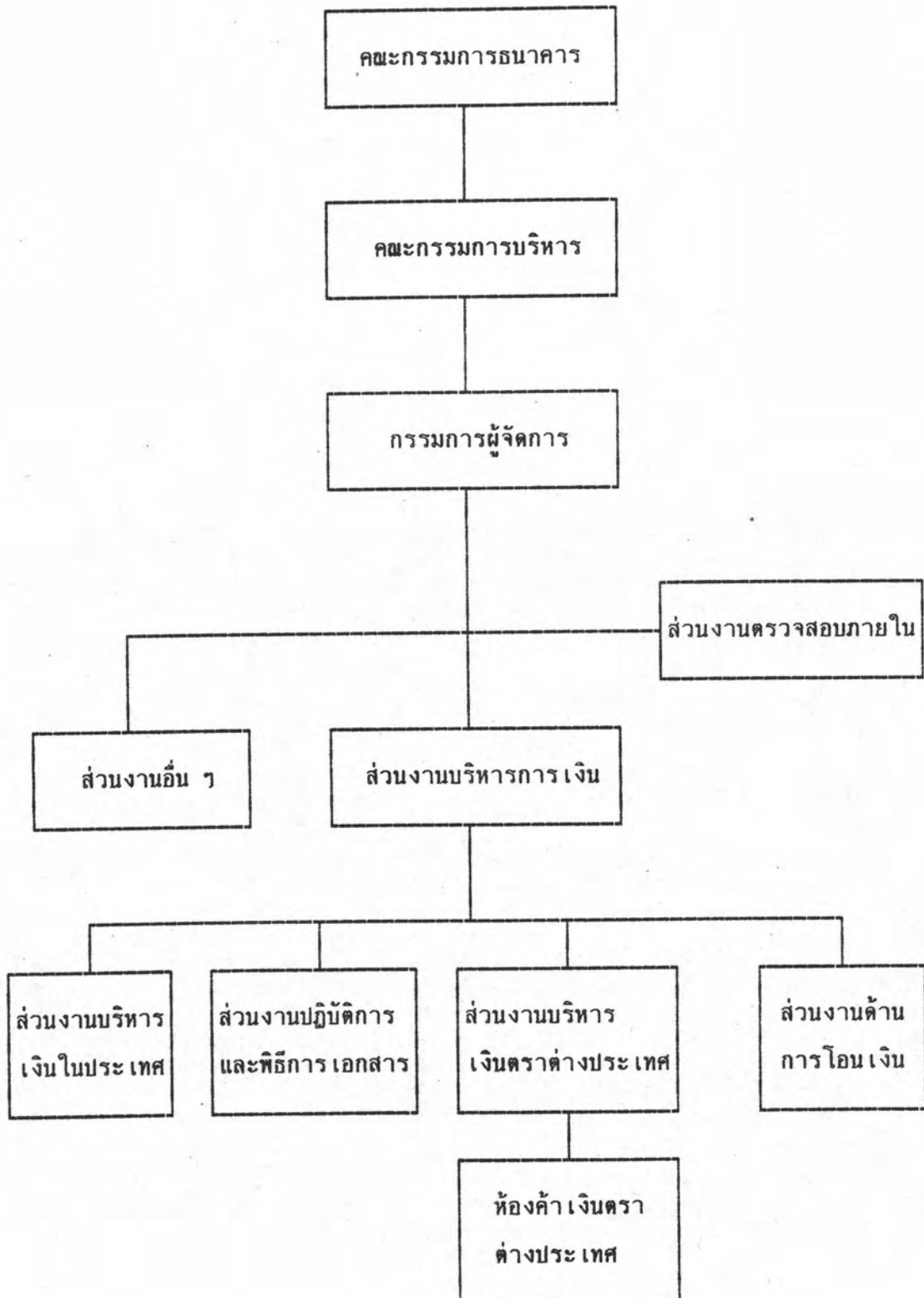
6) เพื่อต้องการเก็งกำไรจากการเปลี่ยนแปลงของผลต่างในอัตราดอกเบี้ย ของเงิน 2 สกุล ในลักษณะการทำรายการวิธี swap ตามข้อ 5) แต่เป็นการจงใจให้เกิดเงินสด หมุนเวียนเกินในสกุลหนึ่ง และเกิดเงินสดหมุนเวียนขาดในอีกสกุลหนึ่ง ในเวลาที่แตกต่างกันใน อนาคต โดยคาดการณ์ว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยไปในทางที่เก็งกำไร และ เมื่ออัตราดอกเบี้ยได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่คาดคะเนไว้ ก็จะทำรายการวิธี swap ใน ลักษณะกลับด้านกับรายการข้างต้น เพื่อจัดการเงินสดหมุนเวียนให้เหมาะสมต่อไป

3. การลงทุนในตลาดเงินและการซื้อขายเงินตราในตลาดเงินตราต่างประเทศ ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศต้องการที่จะแสวงหาผลประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเมื่อตลาดเงินที่ใด ให้ดอกเบี้ยที่สูงกว่าก็จะมีกำไรโอนเงินทุนระยะสั้นจากตลาดเงินหรือประเทศที่มีดอกเบี้ยต่ำไปยัง ตลาดเงินหรือประเทศที่มีดอกเบี้ยที่สูงกว่าซึ่งวิธีนี้เรียกว่า Interest Arbitrage ในการลงทุน ระยะสั้นอาจจะ เป็นไปในรูปเงินฝากระยะสั้นในธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นหรือเงิน ลงทุนซื้อตั๋วเงินคลัง ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจะต้องนำเงินที่จะลงทุนไปแลกเปลี่ยนเป็นเงิน ตราของประเทศที่ไปลงทุนเสียก่อน ด้วยเหตุที่ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจะต้องซื้อเงินตราต่างประเทศ เมื่อ เริ่มลงทุน และขายเงินตราต่างประเทศ เมื่อจะถอนทุนคืนเมื่อครบกำหนดในตลาดเงิน ตราต่างประเทศ ทำให้ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศ เสี่ยงต่อการขาดทุน เนื่องจากการขึ้นลงของ อัตราแลกเปลี่ยน วิธีการป้องกันการเสี่ยงภัยคือ เมื่อซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อลงทุน เรียบร้อย

แล้ว ผู้ลงทุนจะขายผลประโยชน์และต้นทุนจากการลงทุนล่วงหน้าตามอัตราล่วงหน้าที่ใช้อยู่ใน
ขณะนั้น โดยใช้ระยะเวลาลงทุน เป็นระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาขายล่วงหน้า วิธีนี้ทำให้ผู้บริหาร
เงินตราต่างประเทศสามารถหาผลประโยชน์ที่สูงกว่าในต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเสี่ยงต่อการ
ขาดทุน โดยเฉพาะในกรณีที่อัตราล่วงหน้าเท่ากับอัตราทันที ผู้บริหารเงินตราต่างประเทศจะได้ผล
ประโยชน์สุทธิที่เพิ่มขึ้น เท่ากับผลแตกต่างของดอกเบี้ยพอดี โดยไม่ต้องเสี่ยงภัยจากการขึ้นลงของ
อัตราแลกเปลี่ยน

การจัดโครงสร้างองค์กรด้านการค้าเงิน

ผังโครงสร้างองค์กร

หน้าที่งานและความรับผิดชอบของส่วนงาน

ส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ

- ทำหน้าที่บริหารฐานะเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Position) โดยจะทำหน้าที่ติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศในห้องค้าเงินตรา (Foreign Exchange Trading Room)

- ควบคุมฐานะเงินตราต่างประเทศให้เหมาะสมตามสภาวะการผันของตลาดและอยู่ภายในวงเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยการซื้อขายเงินตราต่างประเทศและใช้เครื่องมือทางการเงินอื่น ๆ

- ดำรงสภาพคล่องทางด้านเงินตราต่างประเทศ

- บริหารบัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศของธนาคารที่ฝากไว้กับสาขา สำนักงานตัวแทน และธนาคารตัวแทนต่าง ๆ

- รับข้อมูลจากส่วนงานอื่น ๆ เพื่อนำมาบริหารงานด้านเงินตราต่างประเทศ เช่น รายการตัวเงินค่าสินค้าเข้าและตัวเงินสินค้าออกที่ครบกำหนด เงินที่จะต้องโอนออกและเงินโอนเข้าที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

- นำเงินฝากคงเหลือไปลงทุนหรือหาแหล่งเงินกู้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ธนาคาร

- ให้ความปรึกษาเรื่องอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยเงินตราต่างประเทศแก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และลูกค้าของธนาคาร

- กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันสำหรับเงินสกุลต่าง ๆ เพื่อบริการลูกค้า

- กำหนดอัตราและจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ธนาคารจะซื้อหรือขายแก่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศหรือธนาคารแห่งประเทศไทย ตามความต้องการของธนาคาร

- กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนและต่อรองราคากับลูกค้าในกรณีลูกค้าต่อรองมาโดยคำนึงถึงการแข่งขันและต้นทุนของธนาคาร

- กำหนดอัตราค่าส่วนเพิ่มหรือส่วนลดสำหรับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

- ควบคุมดูแลเครื่องมือเครื่องใช้ด้านโทรคมนาคมต่าง ๆ เพื่อใช้ในการติดต่อซื้อขายเงินตราและการทำธุรกรรมในตลาดเงิน เช่น โทรศัพท์ โทรพิมพ์ รอยเตอร์ และเครื่องบันทึกเสียงทางโทรศัพท์ เป็นต้น

- ทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที ล่วงหน้า และ สิทธิ (Option) กับลูกค้า และระหว่างธนาคาร

- ทำสัญญาซื้อขายที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า และระหว่างธนาคาร

- ทำรายการ swap ระหว่างธนาคาร และกับลูกค้า

- ศึกษาและนำเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารสภาพคล่องของธนาคาร และเพื่อให้บริการลูกค้า
- ดำเนินงานและควบคุมกิจกรรมด้านเงินตราต่างประเทศให้อยู่ภายใต้วงเงินที่ธนาคารกำหนด
- ออกสลิปค้าเงิน (Deal Slip) ประกอบกับสำเนาโทรพิมพ์ที่ติดต่อกับลูกค้าส่งให้ทางสำนักงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสาร และส่วนงานด้านการโอนเงิน
- จัดทำรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศประจำวัน

ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสาร

- ตรวจสอบรายการค้าเงินโดยดูจากสลิปค้าเงินและสำเนาโทรพิมพ์ ที่ส่งมาจากส่วนงานด้านค้าเงินตราต่างประเทศ
- จัดการงานด้านเอกสารต่าง ๆ เมื่อเจ้าหน้าที่ค้าเงินทำการซื้อขายเงินเรียบร้อยแล้ว ทั้งการรวบรวมเอกสารการยืนยันยอดกับลูกค้า และเอกสารเกี่ยวกับการโอนเงิน
- จัดทำบัญชียอด (Mini Reconciliation) บัญชีที่เป็นเงินตราต่างประเทศกับสมุดเงินสด (Cash Book) ประจำวัน
- สอบยืนยันรายละเอียดในเอกสารยืนยันของลูกค้า (Customer's Confirmation) กับสำเนาของสัญญา
- สอบทานอัตราแลกเปลี่ยนที่ได้รับจากส่วนงานบริหารเงินในการคำนวณกำไรขาดทุนจากการปริวรรต โดยเทียบเคียงกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ
- คำนวณกำไรขาดทุนจากการปริวรรต โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ได้รับจากส่วนงานบริหารเงิน
- คำนวณกำไรขาดทุนจากการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward Contract) และรายการ Swap
- ตรวจสอบความถูกต้องในใบแจ้งยอดของนายหน้ากับสมุดบันทึกของธนาคารก่อนจะจ่ายค่าธรรมเนียมให้กับนายหน้า
- สอบทานและพิจารณาหลักประกันในการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Forward Contract) ที่ธนาคารซื้อขายกับลูกค้าที่มีใช้สถาบันการเงิน
- จัดทำรายงานการซื้อขายนอกเวลาทำการ (Holdover Contracts) เพื่อจะบันทึกบัญชีในวันทำการถัดไป
- จัดทำสลิปทางบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงิน
- จัดทำรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศประจำวัน ซึ่งประกอบด้วยบัญชีเงินฝาก (Nostro) บัญชีเงินรับฝาก (Vostro) บัญชีเงินลงทุน/เงินให้กู้ บัญชีกู้ยืม และอื่น ๆ ทุกสกุล

ของแต่ละวัน

- จัดเตรียมรายงานต่าง ๆ ที่ออกประจำงวดสัปดาห์ หรืองวดเดือน

ส่วนงานด้านการโอนเงิน

- จัดการควบคุมดูแล เครื่องมือ เครื่องใช้ด้านโทรคมนาคมต่าง ๆ เพื่อใช้ในการยืนยันยอดและการโอนเงินของธนาคาร เช่น โทรพิมพ์และสวิตช์
- ทำการยืนยันยอดรายการค้าเงินต่าง ๆ กับคู่ค้า
- ทำการส่งมอบเงินโดยดำเนินการโอนเงินตามรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที หรือรายการค้าเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ที่ครบกำหนดส่งมอบเงิน
- ทำการโอนเงินตามรายการนำเงินไปลงทุน/ให้กู้ หรือรายการชำระคืนเงินกู้ยืมที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

ส่วนงานตรวจสอบภายใน

- สอบทานและประเมินรายการค่าธรรมเนียมที่จ่ายแก่นายหน้า
- จัดทำงบกระทบยอดเงินฝากธนาคารในต่างประเทศจากใบแจ้งยอดที่ธนาคารได้รับทางสวิตช์กับบัญชีแยกประเภททั่วไปทุกวัน
- สอบยันอัตราทันที (Spot Rates) ที่รับจากเจ้าหน้าที่ค้าเงินในส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ กับอัตราทันที ของธนาคารอื่นในการคำนวณกำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน (Revalue)
- สอบทานการคำนวณกำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสาร เป็นผู้จัดทำ
- สอบทานการคำนวณกำไรขาดทุนจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และรายการ Swap ซึ่งจัดทำโดยส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสาร
- พิจารณารายการที่ซื้อขายนอกเวลาทำการที่ปรากฏใน Holdover Contract Report
- พิจารณาและสอบทานอัตราซื้อขายล่วงหน้าตามสัญญาที่ทำกับลูกค้าและระหว่างธนาคาร
- สอบทานและวิเคราะห์สาเหตุของการเบี่ยงเบนบัญชีในบัญชี Nostro
- ตรวจสอบความถูกต้องของ Trader's Position Sheet กับ Foreign Exchange Position ของธนาคารทุกวัน
- ตรวจสอบวงเงินแต่ละสกุล (Currency Limit) และวงเงินลูกค้า (Customer Limit) ทุกวัน และรายการที่เกินวงเงินทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวต้องได้รับอนุมัติจากเจ้าหน้าที่

ชั้นบริหารของธนาคาร

- จัดเก็บรักษาสำเนารายการซื้อขายจากเครื่องโทรพิมพ์ (Foreign Exchange Telex Messages) ในรอบระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน

การประสานงานระหว่างส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศกับส่วนงานต่าง ๆ

1. ส่วนงานอำนวยความสะดวกด้านต่างประเทศ และส่วนงานปฏิบัติการเอกสารสินค้าเข้า สินค้าออก จะแจ้งยอดการรับซื้อและขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้าทั้งแบบทันทีและล่วงหน้าก่อนดำเนินการให้ส่วนงานด้านค้าเงินตราต่างประเทศทราบ

2. ส่วนงานบริการโอนและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการโอนและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทุกชนิด เฉพาะส่วนงานที่มีใช้การส่งสินค้าเข้า การส่งสินค้าออก และมีใช้การค้าเงินตราต่างประเทศอื่น เป็นหน้าที่ของส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ รวมทั้งรับเปิดบัญชีเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศทุกสกุล จะต้องแจ้งยอดซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศเกินกว่าจำนวนสูงสุดที่กำหนดไว้ที่เกิดขึ้นสิ้นวันหนึ่ง ๆ และให้เสนอขายหรือซื้อจากส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ

3. ส่วนงานด้านการบัญชี จะจัดส่งข้อมูลให้ส่วนงานบริหารการเงิน เพื่อนำมาประกอบการค้าเงินตราต่างประเทศ เช่น ประมาทยอดเงินฝากคงเหลือ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานยอดเงินฝากคงเหลือ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานฐานะการซื้อขายเงินตราต่างประเทศประจำวัน ฯลฯ

4. สาขาของธนาคาร ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับซื้อและขายเงินตราต่างประเทศ ต้องแจ้งยอดรับซื้อและขายเงินตราต่างประเทศทั้งแบบทันทีและแบบล่วงหน้า ให้ส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศทราบ

การบริหารเงินตราต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การค้าเงินระหว่างธนาคารกับลูกค้า (Corporate Dealing) เพื่อให้บริการแก่

1.1 ผู้ส่งสินค้าออก โดยการรับซื้อเงินตราต่างประเทศที่ลูกค้าได้รับมาจากการขายสินค้า ทั้งแบบทันทีและล่วงหน้า โดยใช้ราคาตลาดเป็นเกณฑ์

1.2 ผู้ส่งสินค้าเข้า โดยการขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ผู้ส่งซื้อสินค้าเข้า

เพื่อลูกค้าจะได้นำเงินตราต่างประเทศไปชำระค่าสินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ

1.3 ให้บริการโอนเงินทั้งขาเข้า-ออก โดยเสนอราคาซื้อ-ขายสำหรับการ
โอนเงินทั่วไป

1.4 ให้บริการการทำรายการ Swap เพื่อลูกค้าที่กู้เงินตราต่างประเทศจาก
ธนาคารสามารถป้องกันความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

2. การค้าเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารในประเทศ (Domestic Dealing)
เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่เกิดขึ้นตามข้อ 1. และเพื่อการจัดการ
เงินสดหมุนเวียนของธนาคาร

3. การค้าเงินตราต่างประเทศกับธนาคารหรือสถาบันการเงินในต่างประเทศ
(International Dealing) ธนาคารจะทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารหรือ
สถาบันการเงินที่ได้รับการอนุมัติเพื่อ

3.1 การดำรงฐานะตามระบบตระกร้าเงิน (Basket of Currencies) ที่
กำหนดขึ้นโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ค้าเงินได้ติดตามการเคลื่อนไหวของเงินตราต่างประเทศ
สกุลต่าง ๆ โดยสามารถทำการค้าได้ภายในขอบเขตอำนาจที่ได้รับ

3.3 เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้า

3.4 เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในตลาดสากล (Market Presence)

การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและการควบคุมภายใน

1. การกำหนดวงเงินในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศและการทำธุรกรรมใน
ตลาดเงินสำหรับธนาคารตัวแทนต่างประเทศ (Correspondent bank) และธนาคารต่าง
ประเทศ (Non-correspondent Bank) รวมทั้ง การอนุมัติ หรือต่ออายุวงเงินในการซื้อขาย
และการทำธุรกรรมในตลาดเงินดังกล่าว ให้แก่ ธนาคารตัวแทนต่างประเทศ และธนาคารต่าง
ประเทศ รวมกันต่อราย โดยอาศัยหลักเกณฑ์จากการจัดเกรด และจัดกลุ่มของธนาคารในประเทศ
ต่าง ๆ และพิจารณาจาก Credit Rating ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้บริหารธนาคาร

2. การกำหนดขอบเขตอำนาจของผู้บริหารในการบริหารเงินตราต่างประเทศ ซึ่ง
ประกอบด้วย

2.1 กำหนดขอบเขตของผู้มีอำนาจในการอนุมัติวงเงินต่อราย สำหรับการทาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กับลูกค้าที่ไม่เป็นสถาบันการเงิน หรือธนาคาร

2.2 กำหนดขอบเขตของผู้มีอำนาจในการอนุมัติวงเงินต่อราย สำหรับการทาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า Forward Exchange กับธนาคารหรือสถาบันการเงิน

2.3 กำหนดขอบเขตของผู้มีอำนาจในการอนุมัติการดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศ (Exchange Position) ให้เกินดุล (Overbought) หรือขาดดุล (Oversold) ในแต่ละกรณี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.3.1 กรณีฐานะเงินตราต่างประเทศรวมทุกสกุล (Overall Position) เทียบเป็นเงินดอลลาร์ สรอ.

2.3.2 กรณีฐานะเงินตราสกุลดอลลาร์ สรอ.

2.3.3 กรณีฐานะเงินตราสกุลอื่น ๆ แต่ละสกุลเทียบเท่า เป็นเงินดอลลาร์ สรอ.

3. การกำหนดอำนาจดำเนินการของผู้บริหารสาขาต่างประเทศ

3.1 อำนาจในการติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศแทนส่วนงานบริหารการเงินทั้ง Spot และ Forward

3.2 อำนาจในการบริหารบัญชีเงินฝากต่างประเทศของสำนักงานใหญ่

ข่าวสารข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน

- 1) อัตราแลกเปลี่ยนกลางของทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา
- 2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราประจำวันของธนาคาร
- 3) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ เทียบกับดอลลาร์ สรอ.

โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นอัตรา ณ ตลาดปิดนิวยอร์ก และตลาดโตเกียว เวลา 10.00 น.

- 4) อัตราส่วนเพิ่มหรือส่วนลดในการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า
- 5) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจากจอร์ยเตอร์ (Reuter monitor)
- 6) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะในตลาดเงินจากจอเทเลเรท (Telerate)

- 7) อัตราดอกเบี้ยเงินบาทระหว่างธนาคาร (BIBOR) ของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ตามระยะเวลา 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน
- 8) อัตราดอกเบี้ยแก่ลูกค้าชั้นดีได้แก่ Minimum Overdraft Rate (MOR) และ Minimum Lending Rate (MLR)
- 9) อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลขายภายใต้สัญญาซื้อคืน
- 10) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ในตลาดเงินตราต่างประเทศของสกุลเงินสำคัญ คือ ดอลลาร์ สรอ. เยน ปอนด์สเตอร์ลิง และมาร์คเยอรมนี เป็นต้น
- 11) รายงานภาวะเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยน และทางโน้มของอัตราแลกเปลี่ยนจากเครื่องโทรพิมพ์ที่รายงานเข้ามาจากธนาคารในต่างประเทศที่ธนาคารมีบัญชีเงินฝากอยู่และติดต่อซื้อขายกันบ่อย
- 12) รายงานฐานะเงินตราต่างประเทศทั้งระบบของธนาคาร (Foreign Exchange Position)
- 13) รายงานจากส่วนงานการบัญชี เช่น รายงานฐานะประจำวันของบัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศจำแนกเป็นรายธนาคาร รายงานการเคลื่อนไหวในบัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศประจำวัน รายงานแสดงฐานะคงค้างในบัญชีเกี่ยวข้องกับธุรกิจด้านต่างประเทศ และรายงานเกี่ยวกับเงินโอนเข้าและออกประจำวัน
- 14) นโยบายของผู้บริหารซึ่งจะกำหนดเป็นแนวทางก่อนเริ่มปฏิบัติงาน โดยเป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการในตอนเช้าระหว่างผู้บริหารส่วนเงินบริหารการเงิน หัวหน้าส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ หัวหน้าส่วนงานบริหารเงินในประเทศ
- 15) อุปกรณ์ที่ใช้ติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การนำเงินไปฝาก และการขอกู้ยืม คือ เครื่องโทรพิมพ์ โทรศัพท์ เครื่องโอนเงิน (S.W.I.F.T.) พร้อมเครื่องพิมพ์
- 16) อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการประมวลฐานะด้านเงินตราต่างประเทศ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ (Personal Computer)

การค้าเงินในคลาดเงิน (Money Market Transaction)

คลาดเงินในที่นี้ หมายถึงคลาดเงินระหว่างประเทศ เป็นการปฏิบัติการในด้านการนำเงินไปฝากหรือการให้กู้ยืม (Placement to) และการรับฝากหรือกู้ยืม (Taken from) กับสถาบันการเงินในต่างประเทศ และหรือกับธนาคารต่างประเทศที่มีสำนักงานในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นคลาดเงินในประเทศที่อยู่ใกล้เคียงเส้นแบ่งเขตเวลาเดียวกับประเทศไทย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ฮ่องกง และออสเตรเลีย เป็นต้น

การดำเนินงานธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์สามารถกระทำโดยสำนักงานใหญ่เอง หรือโดยสาขา/สำนักงานตัวแทน ในการดำเนินงานธุรกรรมในตลาดเงินโดยสำนักงานใหญ่นั้น เจ้าหน้าที่ค่าเงินของธนาคารจะทราบถึงความเคลื่อนไหวของเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ ว่า จะมีการรับเข้าหรือโอนออกจากบัญชีเงินฝากที่ธนาคารฝากไว้ในต่างประเทศในแต่ละแห่งได้จากสมุดเงินสด (Cash Book) ซึ่งเป็นสมุดบันทึกการรับและจ่ายเงินตราต่างประเทศของธนาคาร อันเกิดจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การนำเงินไปฝาก การขอกู้ยืม การรับคืนเงินฝาก หรือการชำระคืนเงินกู้ยืม ว่า จะมีการรับเข้าหรือโอนออกจากที่ใด จำนวนเท่าไร เมื่อใด โดยจะแยกตามเดือน และสกุลเงิน เช่น เงินสกุลดอลลาร์ สรอ. และสกุลเยน เป็นต้น โดยการสรุปบัญชีเงินฝากที่ธนาคารฝากไว้ในต่างประเทศทั้งหมด เมื่อสิ้นวัน ประกอบกับการคาดการณ์ถึงกฎเกณฑ์บัญชีจากธนาคารในต่างประเทศอื่น เนื่องมาจากตัวเงินค่าสินค้าเข้าครบกำหนด รวมทั้งรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศของธนาคารในแต่ละวัน ก็จะทำให้สามารถทราบได้ว่าธนาคารจะมีเงินคงเหลือหรือเงินขาด เป็นจำนวนเท่าใด

ในกรณีที่ธนาคารมีเงินคงเหลือก็จะนำเงินนั้นไปหาผลประโยชน์ในสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้เกิดดอกผลแก่ธนาคารมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการนำเงินไปฝากในระยะสั้น (Overnight) นอกจากนี้แล้วธนาคารอาจนำเงินไปหาผลประโยชน์ในระยะยาว ส่วนการบริหารเงินของสำนักงานใหญ่โดยอาศัยสาขา/สำนักงานตัวแทน จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลบัญชีเงินฝากที่ธนาคารฝากไว้ในต่างประเทศของสำนักงานใหญ่ โดยเงินสกุลดอลลาร์ สรอ. จะมอบหมายให้สาขา/สำนักงานตัวแทนในสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ดูแล ส่วนเงินสกุลปอนด์ สเตอร์ลิงจะมอบหมายให้สาขา/สำนักงานตัวแทนในลอนดอน เป็นผู้ดูแล เป็นต้น โดยสาขา/สำนักงานตัวแทนจะต้องได้รับมอบอำนาจให้ช่วยบริหารในด้านการโอนเงินเข้าออก ติดตามยอดคงค้างของเงินฝากแต่ละบัญชีที่อยู่ในความรับผิดชอบทุกวัน และส่งโอนเงินจากบัญชีที่มีเงินเกินความจำเป็นไปยังบัญชีที่มีจำนวนไม่เพียงพอ เพื่อไม่ให้ เป็นเงิน เบิก เกินบัญชีที่ต้องเสียดอกเบี้ย และกรณีมีเงินฝากคงเหลือมากก็จะรวบรวมไปจัดสรรหาผลประโยชน์ คือพิจารณาเงินไปลงทุนในสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุด โดยการลงทุนในระยะสั้นแล้วแจ้งให้สำนักงานใหญ่ทราบ เพื่อบันทึกบัญชีต่อไป

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการติดต่อกับตลาดเงิน ซึ่งแยกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การนำเงินไปฝากหรือการให้กู้ยืม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 เมื่อทราบว่า มีเงินฝากคงเหลือเกินความจำเป็น หรือกรณีการนำฝากเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงจากสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เจ้าหน้าที่ค่าเงินก็จะติดต่อเพื่อหา

แหล่งลงทุนโดยใช้โทรพิมพ์หรือโทรศัพท์ การติดต่อโดยสรุปแล้วจะเป็นการตกลงในหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

- สกุลเงินและจำนวนเงิน
- อัตราดอกเบี้ย
- ระยะเวลาและวันครบกำหนด
- บัญชีเงินฝากธนาคารที่คู่ค้าต้องการให้โอนเงินไปเข้าบัญชี และบัญชี

เงินฝากธนาคารที่จะให้นำเงินเข้ากลับคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด

1.2 การยืนยันตามรายการที่ตกลงกัน จะใช้โทรพิมพ์ยืนยันกันในเบื้องต้นแล้ว จึงจัดทำใบยืนยันรายการติดตามไปอีกครั้งหนึ่ง

1.3 จัดทำ Deal slip ประเภท "Placement to" ชั้น 3 ฉบับ คือ ต้นฉบับ, สำเนาที่ 1 และสำเนาที่ 2 โดยระบุรายละเอียดต่าง ๆ ในการนำฝาก คือ เลขที่ลำดับรายการฝาก ชื่อธนาคารคู่ค้า วันที่จัดทำสลิป สกุลเงินและจำนวนเงินที่นำฝาก อัตราดอกเบี้ย วันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดการฝาก จำนวนดอกเบี้ยที่จะได้รับ สื่อที่ใช้ในการติดต่อ (โทรศัพท์ โทรพิมพ์ นายหน้า) บัญชีเงินฝากธนาคารที่จะโอนเงินออก บัญชีเงินฝากธนาคารที่คู่ค้าให้โอนเงินไปเข้าบัญชี บัญชีเงินฝากธนาคารที่จะให้นำเงินเข้ากลับคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด

1.4 นำ Deal slip (ต้นฉบับ) แนบกับใบโทรพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง

1.5 บันทึกรายการนำฝากลงในสมุดเงินสด (Cash Book)

1.6 ส่ง Deal slip (ต้นฉบับ และสำเนาที่ 1) พร้อมใบโทรพิมพ์ให้ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารเพื่อบันทึกรายการใน Daily control sheet และป้อนข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อบันทึกบัญชีและจัดทำใบยืนยันรายการซึ่งมี 2 ฉบับ คือ Confirmation sheet ส่งให้คู่ค้า กับ Office copy จะนำไปแนบกับ Deal slip (ต้นฉบับ) ส่งไปที่ส่วนงานด้านการโอนเงินเพื่อทำการโอนเงิน ส่วน Deal slip (สำเนาที่ 1) จะจัดเก็บเรียงลำดับตามวันครบกำหนด (Maturity date) ไว้ในแฟ้มชั่วคราว

1.7 สำเนาใบโทรพิมพ์ จะจัดเก็บเรียงตามลำดับต่อเนื่องกันในแต่ละวัน

1.8 Deal slip (สำเนาที่ 2) จะจัดเก็บเรียงตามลำดับเลขที่ลำดับการนำฝากใน Deal slip เพื่อเป็นหลักฐานไว้ที่ส่วนงานต้นสังกัด

1.9 การโอนเงิน จะกระทำโดยส่วนงานด้านการโอนเงินซึ่งจะนำ Deal slip (ต้นฉบับ) ที่มีใบโทรพิมพ์และใบยืนยันรายการ Office copy แนบอยู่จากส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารไปทำการโอนเงินด้วยเครื่องสวิตช์ เมื่อโอนเงินเรียบร้อยแล้ว จะแนบใบ Payment sheet พร้อมเอกสารทั้งหมดส่งไปยังส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารเพื่อจัดเก็บในแฟ้มชั่วคราว จัดเรียงตามวันเริ่มต้น และวันครบกำหนด ตามลำดับ

1.10 ก่อนเงินฝากครบกำหนดหนึ่งวัน ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสาร จะสั่งให้เครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์รายงานรายละเอียดสัญญา ซึ่งจะแสดงถึงรายการเงินฝากที่จะ

ครบกำหนดในวันรุ่งขึ้น เพื่อควบคุมการปล่อย Deal slip (สำเนาที่ 1) จากแฟ้มชั่วคราว

1.11 เมื่อเงินฝากครบกำหนด ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารจะนำ Deal slip (สำเนาที่ 1) ออกมา เพื่อลงรายการใน Daily control sheet ในขณะเดียวกัน เครื่องคอมพิวเตอร์จะทำการกลับรายการเงินฝากโดยอัตโนมัติ พร้อมการบันทึกบัญชี

1.12 ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารจะเป็นผู้ติดตามการโอนเงินไปฝาก และรับโอนกลับคืนมาพร้อมดอกเบี้ย โดยดูจากใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคารที่พิมพ์ออกมาจากเครื่องสวิตช์ ซึ่งส่วนงานตรวจสอบภายในจะทำหน้าที่ตรวจสอบพร้อมทั้งจัดทำงบทะขอมยอด และแจ้งให้ทราบในกรณีไม่พบรายการโอนเงินที่เกี่ยวข้อง

1.13 กรณีที่สาขา/สำนักงานตัวแทนช่วยบริหารการนำเงินไปฝากแทนสำนักงานใหญ่ สำนักงานใหญ่ก็จะจัดทำ Deal slip ติดตามรายการที่ได้รับแจ้งจากสาขา/สำนักงานตัวแทน โดยไม่ต้องมีการโอนเงินใด ๆ

1.14 การจัดเก็บ Deal slip (ต้นฉบับ) ที่มีใบโทรพิมพ์และใบยืนยันรายการ (Office copy) แนบ และ Deal slip (สำเนาที่ 1) ซึ่งสิ้นสุดรายการแล้วจะจัดเก็บในแฟ้มถาวร จัดเรียงตามวันที่เริ่มต้นรายการ วันครบกำหนด และเลขที่ลำดับรายการ ตามลำดับ

2. การรับฝากหรือการขอกู้ยืม ในการขอกู้ยืมของธนาคารในตลาดเงินระหว่างประเทศ สำนักงานใหญ่จะทำการติดต่อหาแหล่งเงินทุน หรือกรณีสาขา/สำนักงานเป็นตัวแทนช่วยบริหารบัญชีเงินฝากที่ธนาคารในต่างประเทศของสำนักงานใหญ่ ซึ่งในบางขณะบัญชีมียอดเป็นเงินเบิกเกินบัญชีและจำเป็นต้องขอกู้ยืมจากธนาคารต่างประเทศที่ธนาคารฝากเงินอยู่นั้น หรือธนาคารอื่น ๆ เพื่อนำมาลดยอดเงินเบิกเกินบัญชีซึ่งจะเป็นการกู้ยืมระยะสั้น (Overnight) โดยธนาคารจะสำรองเรื่องอัตราดอกเบี้ย ซึ่งมักจะต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี โดยขั้นตอนในการขอกู้ยืมมีดังนี้

2.1 หลังจากที่เราทราบว่าจำเป็นต้องทำการขอกู้ยืมเงินตราต่างประเทศจากสถาบันการเงินในต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ค่าเงินจะติดต่อขอกู้ยืมจากสถาบันการเงินโดยทางโทรศัพท์ด้วยตนเอง เมื่อตกลงกันได้แล้ว จึงจะมีการยืนยันการขอกู้ยืมนี้อีกครั้งหนึ่งทางโทรพิมพ์ หรือสวิตช์ ซึ่งจะตกลงกันในหัวข้อใหญ่ ๆ คือ

- สกปรเงินและจำนวนเงิน
- ระยะเวลา วันครบกำหนด
- บัญชีเงินฝากธนาคารที่ต้องการให้คู่ค้าโอนเงินที่ขอกู้ยืมให้ และบัญชี

เงินฝากธนาคารที่คู่ค้าให้โอนเงินกู้คืนพร้อมดอกเบี้ย เมื่อครบกำหนด

2.2 จัดทำ Deal slip ประเภท Loan ขึ้น 3 ฉบับ คือ ต้นฉบับ, สำเนาที่ 1, สำเนาที่ 2 โดยจะระบุรายละเอียดต่าง ๆ ในการขอกู้ยืม คือ เลขที่ลำดับการกู้ยืมวันจัดทำ

Deal slip สกุดเงิน จำนวนเงินที่กู้ยืม อัตราดอกเบี้ย วันเริ่มต้น และวันครบกำหนดการกู้ยืม จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย สื่อที่ใช้ในการติดต่อ บัญชีเงินฝากธนาคารที่ให้ลูกค้านำเงินเข้าบัญชีให้ เมื่อเริ่มกู้ยืม บัญชีเงินฝากธนาคารที่ลูกค้าต้องการให้โอนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืน และบัญชีเงินฝากที่ธนาคารจะใช้โอนเงินออกเมื่อครบกำหนด

2.3 ขั้นตอนทางเดินเอกสารจะเหมือนกรณีการนำเงินไปฝาก จะแตกต่างที่การกู้ยืมจะมีการโอนเงินเมื่อถึงวันครบกำหนด ส่วนการนำเงินไปฝากจะมีการโอนเงินเมื่อวันเริ่มต้นการนำเงินไปฝาก

การซื้อขายในตลาดเงินตราต่างประเทศ (Foreign exchange Market Transactions)

ลักษณะการดำเนินงานจะเป็นการซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับตลาดในประเทศซึ่งจะเป็นธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (Local Bank) และลูกค้าทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับเงินบาทและตลาดในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดที่อยู่ใกล้เส้นแบ่งเขตเวลา (Time zone) ในประเทศไทย เช่น ตลาดโตเกียว ฮองกง สิงคโปร์ และออสเตรเลีย เป็นต้น โดยที่การรับเงินและจ่ายเงินจะเป็นเงินตราต่างประเทศ

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที
2. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า
3. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศโดยวิธี Swap

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารในประเทศและธนาคารต่างประเทศ จะมีลักษณะเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงจากการทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้าทั่วไป และกระทำตามการคาดการณ์ทางโน้มความเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในตลาดเงินตรา ส่วนการซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้าทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจะเป็นลักษณะการให้อัตราแลกเปลี่ยนพิเศษกับลูกค้าในภาวะการแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์อื่น ซึ่งจุดประสงค์ที่ลูกค้าที่ทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารส่วนใหญ่ทำเพื่อการชำระค่าหุ้น การชำระค่าสินค้า และการปรับฐานะเงินตราของลูกค้าเอง

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศของธนาคาร มีวิธีการกล่าวคือ เจ้าหน้าที่ค่าเงินจะรับทราบนโยบายของผู้บริหารจากการประชุมในช่วงเช้า ประกอบกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากที่ต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อของข่าวสารข้อมูลในการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในแต่ละวัน สำหรับนโยบายของผู้บริหารในการกำหนดแนวทางการ

ดำเนินงานด้านนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง โดยในช่วงเช้าจะดำเนินการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ในลักษณะต่อเนื่องจากฐานะเงินตราต่างประเทศเมื่อสิ้นวันก่อน และทางโน้มนของอัตราแลกเปลี่ยนของสกุลเงินต่าง ๆ ในตลาดสากลที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งจะเปรียบเทียบต้นทุนเงินตราต่างประเทศที่ได้เข้ามาเมื่อวันก่อน กับอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในวันนี้ และยังพิจารณาถึงสภาพคล่องของเงินบาทจากทางด้านส่วนงานบริหารเงินในประเทศด้วย ขณะเดียวกันก่อนเที่ยงวันจะได้รับแจ้งจากส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแลกเปลี่ยนและการโอนเงินตราต่างประเทศ ส่วนงานบริหารเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนสาขาที่ให้บริการธุรกิจต่างประเทศว่ามีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับลูกค้าเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ธนาคารจะได้ดำเนินการซื้อขายเงินตราต่างประเทศเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงในกลุ่มนี้ได้ทันเวลา ส่วนในช่วงบ่ายจะเป็นการดำเนินงานโดยดูทางโน้มนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ โดยจะให้ความสำคัญแก่สกุลเงินสำคัญได้แก่ ดอลลาร์ สรอ. เยน มาร์คเยอรมนี ฟรังก์สวิส ปอนด์สเตอร์ลิง ดอลลาร์สิงคโปร์ ดอลลาร์ฮ่องกง เพื่อคาดการณ์ว่าธนาคารควรจะดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศ ณ สิ้นวันนั้นเป็นจำนวนเท่าใด ในสัดส่วนที่ธนาคารพิจารณาว่าเหมาะสม โดยจะมีฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิเกินดุลหรือขาดดุลในปริมาณไม่เกินประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิเฉลี่ยเกินดุลไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุนและขาดดุลไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินกองทุน และในกรณีที่ลูกค้ามาขอทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารในช่วงหลังเที่ยงวัน ธนาคารจะพิจารณาเป็นราย ๆ ไปเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลงกัน โดยอาจจะมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนซื้อขายขึ้นใหม่และไม่ยึดถืออัตราแลกเปลี่ยนประจำวันนั้น ๆ ของธนาคาร สำหรับขั้นตอนการซื้อขายเงินตราต่างประเทศมีดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ค้าเงินจะติดต่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารคู่ค้าในต่างประเทศโดยใช้โทรพิมพ์ ส่วนการติดต่อกับธนาคารในประเทศจะติดต่อผ่านนายหน้าหรืออาจติดต่อโดยตรงกับคู่ค้าโดยทางโทรศัพท์ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารจะอยู่ในห้องค้าเงินเท่านั้น สำคัญในการติดต่อดังนี้

- ประเภทของรายการติดต่อกันว่าจะซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันทีหรือล่วงหน้า หรือรายการ Swap

- สกุลเงินที่ซื้อขาย
- อัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลงกัน
- วันส่งมอบเงิน
- บัญชีเงินฝากธนาคารที่คู่ค้าและธนาคารจะโอนเงินให้ซึ่งกันและกัน

หลังจากการเจรจาตกลงเรื่องต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วก็จะยืนยันการซื้อขายทางโทรพิมพ์ในเบื้องต้นก่อน แล้วจึงจัดทำใบยืนยันรายการติดตามไปอีกครั้งหนึ่ง

2. จัดทำ Deal slip ทั้งกรณีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที และกรณีการซื้อขายเงินต่างประเทศล่วงหน้าจะจัดทำ 3 ใบ คือ ต้นฉบับ สำเนาที่ 1 และ สำเนาที่ 2 โดยระบุรายละเอียดใน Deal slip คือ วันจัดทำ Deal slip เลขที่ลำดับรายการซื้อขาย ระบุว่าเป็นรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันที ล่วงหน้า หรือรายการ Swap ชื่อธนาคารคู่ค้า วันส่งมอบเงิน อัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลง สกุลเงินที่รับ สกุลเงินที่จ่าย รายการที่อ้างอิงถึงกรณีเป็นรายการ Swap ลือที่ใช้ในการติดต่อซื้อขาย บัญชีเงินฝากธนาคารที่จะโอนเงินออกไป บัญชีเงินฝากธนาคารที่คู่ค้าต้องการให้โอนเงินไป เข้าบัญชี บัญชีเงินฝากธนาคารที่จะให้คู่ค้าโอนเงิน เข้าบัญชีให้

3. นำ Deal slip (ต้นฉบับและสำเนาที่ 1) มาแนบกับใบโทรพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระบุเลขที่ลำดับการซื้อขายที่กำหนดใน Deal slip ลงในใบโทรพิมพ์

4. ลงรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (ยกเว้นสกุลเงินบาท) ในสมุดเงินสด (Cash book) และ Work sheet position โดยจะระบุวันที่ส่งมอบเงินเป็นสำคัญ

5. เจ้าหน้าที่ค้าเงินส่ง Deal slip (ต้นฉบับและสำเนาที่ 1) พร้อมใบโทรพิมพ์ ออกไปให้ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสาร

6. ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการเอกสารลงรายการ Deal slip ใน Daily control sheet และป้อนข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ใน Deal slip เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการบันทึกบัญชี และจัดทำใบยืนยันรายการขึ้น 2 ฉบับ คือ Confirmation sheet ฉบับ Acknowledgement ส่งให้คู่ค้า พร้อมทั้งลงวันที่ส่งออกใน Daily control sheet และรอคู่ค้าตอบรับ Acknowledgement กลับมา เมื่อได้รับก็จะลงวันที่ที่ได้รับใน Daily control sheet ด้วย ส่วนใบยืนยันรายการฉบับ office copy จะนำไปแนบกับ Deal slip (ต้นฉบับ) ที่มีใบโทรพิมพ์แนบจัดเข้าแฟ้มชั่วคราว เรียงตามวันที่เกิดรายการ และวันครบกำหนดตามลำดับ ส่วน Deal slip (สำเนาที่ 1) จัดเก็บเข้าแฟ้มชั่วคราว เรียงตามลำดับวันครบกำหนดส่งมอบเงิน

7. สำเนาใบโทรพิมพ์ จะจัดเก็บเรียงตามลำดับต่อเนื่องกันและแยกตามวันที่เกิดรายการ

8. Deal slip (สำเนาที่ 2) จัดเก็บไว้เป็นหลักฐานที่ส่วนงานต้นสังกัดโดยจัดเข้าแฟ้มถาวร จะเก็บเรียงตามลำดับเลขที่รายการและแยกตามแต่ละประเภทรายการ

9. ก่อนวันที่ส่งมอบเงินตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศจะครบกำหนดหนึ่งวัน ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสารจะสั่งให้ เครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์รายงานรายละเอียดซึ่งแสดงถึงรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าที่จะครบกำหนดส่งมอบในวันรุ่งขึ้น เพื่อควบคุมการปล่อย Deal slip (สำเนาที่ 1) จากแฟ้มชั่วคราว และแจ้งให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องทราบ

10. เมื่อรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศครบกำหนด ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสารจะนำ Deal slip (สำเนาที่ 1) ออกจากแฟ้มชั่วคราว เพื่อรอรับแจ้งจากส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับรายการซื้อขายว่าได้มีการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำได้ โดยมีการส่งมอบเงินกัน หรือการต่ออายุสัญญา หรือการชำระค่าเบี้ยปรับ โดยส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสารก็จะลงรายการใน Daily control sheet และป้อนข้อมูลเข้า เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อบันทึกบัญชีล้างภาระตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและทำการโอนเงินต่อไป

11. รายการซื้อขายล่วงหน้าที่ครบกำหนดแล้วและไม่ได้มีการปฏิบัติตามสัญญาจะปรากฏรายการออกมาในรายงานรายละเอียดสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าที่ครบกำหนดแล้ว จาก เครื่องคอมพิวเตอร์

12. เจ้าหน้าที่ส่วนงานด้านโอนเงินทำการโอนเงินตามสัญญาซื้อขายโดยใช้ เครื่องสวิตช์

13. ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสารจะติดตามการโอนเงินโดยดูจากใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร (Bank statement) ที่พิมพ์ออกจาก เครื่องสวิตช์และส่วนงานตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นผู้จัดทำรายงานงบกระทบยอดบัญชีเงินฝากธนาคารที่ธนาคารตัวแทน โดยจะแจ้งให้ทราบกรณีไม่พบรายการโอนเงินอีกทางหนึ่งด้วย

14. การจัดเก็บ Deal slip (ต้นฉบับ, สำเนาที่ 1) ใบยืนยันรายการ ซึ่งสิ้นสุดรายการแล้ว จะจัดเก็บในแฟ้มถาวร จัดเรียงตามวันที่เกิดรายการ วันที่มีการส่งมอบเงิน หรือวันครบกำหนดตามสัญญา และ เลขที่ลำดับรายการซื้อขาย ตามลำดับ

15. กรณีรายการซื้อเงินตราต่างประเทศกับธนาคารในประเทศที่เกี่ยวข้องกับเงินบาท นอกจากจะมีการส่งใบยืนยันให้ลูกค้าแล้ว ส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสารจะจัดทำเช็คธนาคาร ส่งให้ผู้รับมอบอำนาจลงลายมือชื่อในเช็คแล้วจึงส่งออกให้ลูกค้า จากนั้นจึงนำ Deal slip ดังกล่าวกลับมาป้อนข้อมูลเข้า เครื่องคอมพิวเตอร์ เฉพาะด้านสกุลเงินตราต่างประเทศด้าน

เดียว ส่วนกรณีขายเงินตราต่างประเทศที่รับเงินบาทก็จะป้อนเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เฉพาะด้านสกุลเงินตราต่างประเทศด้านเดียวเช่นกัน

การโอนเงิน

ในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การนำเงินไปฝากที่ธนาคารในต่างประเทศ หรือ การขอกู้ยืมเงินจากธนาคารในต่างประเทศ ธนาคารจะโอนเงินตราต่างประเทศด้วยเครื่องสวิตช์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานด้านการโอนเงินเท่านั้น โดยที่การโอนเงินจะดูที่วันส่งมอบเงิน (Value Date) ในกรณีที่เป็นการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันทีและล่วงหน้า วันเริ่มต้น (Origin date) ในกรณีที่เป็นการนำเงินไปฝาก และวันครบกำหนด (Maturity date) ในกรณีเป็นการขอกู้ยืม ซึ่งระบุไว้ใน Deal slip ที่จัดทำขึ้น มีข้อสังเกตในการโอนเงินสกุลต่างประเทศคือ ในบางสกุลเงินต้องมีการโอนเงินล่วงหน้าก่อนวันครบกำหนดที่ต้องโอนให้ลูกค้า 1 วัน เช่น สกุลเยน มาร์ค เยอรมนี เป็นต้น หรือบางสกุลเงินสามารถโอนตอนเย็น ๗ วันครบกำหนดที่ ต้องมีการโอนเงินได้ เช่น สกุลดอลลาร์ สรอ. ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องเส้นแบ่งเขตเวลา (Time zone)

เมื่อเจ้าหน้าที่โอนเงินจะทำการโอนเงินก็จะไปนำเอา Deal slip (ต้นฉบับ) ที่มีใบโทรพิมพ์แนบอยู่มาดำเนินการโอนเงิน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการโอนเงินของวันครบกำหนด สกุลเงิน จำนวนเงิน และบัญชีเงินฝากธนาคารที่ลูกค้าให้เข้าเงินให้ ขั้นตอนการโอนเงินเป็นดังนี้

1. ขั้นตอนการป้อนข้อมูล (Modify) จะเป็นการป้อนรายละเอียดการโอนเงินเข้าไปในเครื่องสวิตช์ว่าจะโอนไปที่ใด เพื่อใคร โดยโอนออกจากที่ใด สกุลเงินอะไร จำนวนเงินเท่าใด แล้วจึงทำการบันทึก (Save) ข้อมูลไว้
2. ขั้นตอนการตรวจสอบ (Verify) เจ้าหน้าที่โอนเงินระดับสูงกว่าขั้นตอนการป้อนข้อมูล จะทำการเรียกข้อมูลที่ป้อนเข้าไปออกมาตรวจสอบแล้วบันทึกข้อมูลไว้
3. ขั้นตอนการอนุมัติ (Authorized) เจ้าหน้าที่โอนเงินระดับรับมอบอำนาจตรวจสอบครั้งสุดท้ายก่อนอนุมัติรายการโอนเงินดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีการสั่งให้เครื่องสวิตช์พิมพ์รายละเอียดการโอนเงิน เรียกว่า Payment sheet และเจ้าหน้าที่โอนเงินระดับรับมอบอำนาจจะลงลายมือชื่อ เก็บไว้เป็นหลักฐานการโอนเงิน

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการโอนเงินแล้ว ส่วนงานด้านการโอนเงินจะแนบใบ Payment sheet กับ เอกสารทั้งหมดจัดส่งกลับไปยังส่วนงานปฏิบัติการและพิธีการ เอกสาร เพื่อดำเนินการต่อไป

สำหรับแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติการโอนเงิน จะมีการควบคุมด้วย Password ประจำตัวบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ระดับรับมอบอำนาจสามารถ เข้าถึงข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการได้

นอกจากการโอนเงินอันเนื่องมาจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การนำเงินไปฝาก การขอกู้ยืมแล้ว ยังมีการโอนเงินในลักษณะของการบริหารบัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ คือ

1. การโอนเงินโดยสำนักงานใหญ่ เพื่อบริหารบัญชีเงินฝากที่ธนาคารฝากไว้ในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะไม่ให้มียอด เป็นเงิน เบิก เกินบัญชี หรือ เป็นเงินฝากมากเกินไป

2. การโอนเงินในบัญชีเงินฝากที่ธนาคารฝากไว้ในต่างประเทศแทนสำนักงานใหญ่ โดยสาขาหรือสำนักงานตัวแทนของธนาคาร

การโอนเงินทั้ง 2 กรณี จะต้องมีการจัดทำ Deal slip ประเภทรายการโอน (Transfer) ซึ่งมีสำเนา 1 ใบ รายละเอียดที่ระบุใน Deal slip คือ วันจัดทำ Deal slip เลขที่อ้างอิง การโอนเงินที่ได้รับแจ้งจากธนาคารอื่น (ถ้ามี) เลขที่ลำดับการโอนเงิน สกิลเงิน จำนวนเงินที่โอน วันที่โอนเงิน บัญชีเงินฝากธนาคารที่โอนเงินออก บัญชีเงินฝากธนาคารที่โอนไป เข้าบัญชี

มีข้อสังเกตใน Deal slip ประเภทรายการโอนที่จัดทำตามกรณีที่ 2 คือวันจัดทำ Deal slip จะเป็นวันที่หลังจากมีการโอนเงิน ซึ่งกรณีนี้ธนาคารไม่ต้องทำการโอนเงินอีก เพียงแต่เป็นการบันทึกบัญชีติดตามรายการที่ได้รับแจ้งเท่านั้น

ตัวอย่างสลิปค้าเงิน

FOREIGN EXCHANGE DEAL SLIP		DATE _____
COUNTER PARTY _____		☐ TODAY
BOUGHT/SOLD _____		☐ TOM
RATE _____		☐ SPOT
SOLD/BOUGHT _____		☐ FWD
DEALER: _____		VALUE DATE
DEAL NO: _____		ENTERED INTO RECORD

SWAP DEAL SLIP		DATE _____
COUNTER PARTY _____		START DATE _____
BOUGHT/SOLD _____		
RATE _____		
COUNTER CURRENCY _____		
SOLD/BOUGHT _____		MATURITY DATE _____
RATE _____		
COUNTER CURRENCY _____		
DEALER: _____		ENTERED INTO RECORD
DEAL NO. _____		

ตัวอย่างทะเบียนบันทึกรายการค้าเงินของผู้ค้าเงิน

DEALERS POSITION SHEET

DATE _____

CURRENCY _____

(TIME) _____

DEAL REF	COUNTER PARTY	USD	X RATE	AMOUNT	CUMULATIVE	AVERAGE RATE

P + L REPORT

BANK _____

NO. OF DEALS _____

SESSION _____

1

FOREIGN EXCHANGE POSITION

CURRENCY	ONITE NET FX POSITION	AVG RATE	COUNTER CURRENCY	LIMIT	EXCESS
A					
B					
C					
D					
E					
F					

FOREIGN EXCHANGE PROFIT/LOSS (UNREALISED)

CURRENCY	NET FX POSITION	AVG RATE	REVAL RATE	PROFIT IN FOREIGN CCY	LOSS IN FOREIGN CCY	REVAL RATE	P + L IN USD
A							
B							
C							
D							
E							
F							

TOTAL P + L IN USD =====

Please note that your B/F RATE for the following day must reflect an adjustment for the SWAP POINTS OVERNITE.

הכנת דוחות חשבון הרווח והפסד

P + L REPORT _____ CONT. 2

BANK _____

SESSION _____

FOREIGN EXCHANGE P + L (REALISED)

CURRENCY	BOUGHT	AVG RATE	SOLD	AVG RATE	P + L IN FOREIGN CCY	CONV. RATE	P + L IN USD
A							
B							
C							
D							
E							
F							

คำอธิบายรายการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (ต่อ)

ตัวอย่างรายงานวงเงินของคู่สัญญา

LIMITS REPORT

BANK: _____

DATE: _____

COUNTERPARTIES

LIMIT

OUTSTANDING AMOUNT

การบัญชี เกี่ยวกับการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์

1. ระบบบัญชี

ระบบบัญชีจะช่วยให้ธนาคารทราบฐานะเงินตราต่างประเทศทันที ฐานะเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า และฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิของธนาคาร ทั้งที่แสดงเป็นยอดรวม และแสดงแยกตามรายสกุลเงิน ซึ่งจะมีสมุดบันทึกรายการ ดังนี้

ก. บัญชีแยกประเภทรายการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ บันทึกแยกแต่ละสกุลเงิน ซึ่งบันทึกรายชื่อคู่ค้า สกุลเงิน จำนวนเงิน โดยเรียงตามวันครบกำหนดชำระของรายการปริวรรตเงินตราที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ

ข. บัญชีกระแสรายวันของลูกค้า บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ (Nostro A/C) และบัญชีเงินรับฝากจากธนาคารในต่างประเทศ (Vostro A/C) ซึ่งบันทึกรายการเคลื่อนไหวของเงินตราต่างประเทศตามวันครบกำหนดชำระเงิน

ค. บัญชีแยกประเภทเงินให้สินเชื่อและเงินฝาก ซึ่งบันทึกยอดคงเหลือของเงินให้สินเชื่อและเงินฝากแต่ละสกุลเงิน

ง. บัญชีแยกประเภททั่วไป รวมทั้งบัญชีคุมยอด (Control A/C) ซึ่งสรุปรายการที่ผ่านบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทอื่น ๆ และแสดงถึงฐานะเงินตราต่างประเทศแต่ละสกุล รวมทั้งบัญชีรายได้และค่าใช้จ่าย

ระบบบัญชีที่ธนาคารพาณิชย์นำมาใช้ในทางปฏิบัติจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งดังต่อไปนี้

1.1 ระบบเงินตราสองสกุล

ระบบนี้รายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศทุกรายการจะบันทึกเป็นรายการเงินสองสกุลคือ เงินตราสกุลท้องถิ่นและเงินตราต่างประเทศ ดังนั้น ยอดคงเหลือทุกบัญชีจะแสดงทั้งที่เป็นหน่วยเงินตราต่างประเทศและเงินสกุลเงินท้องถิ่นที่เทียบเท่า ๗ วันที่เกิดรายการระบบนี้จะมีลักษณะดังนี้

ก. มีบัญชีแยกประเภททั่วไปที่บันทึกเป็นเงินบาท ซึ่งเป็นบัญชีคุมยอดสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย และจะบันทึกรายละเอียดในบัญชีแยกประเภทย่อยซึ่งแยกตามสกุลเงินตราต่างประเทศ บัญชีแยกประเภทย่อยแต่ละบัญชีจะแสดงยอดรวมของแต่ละบัญชีเป็นเงินตราต่างประเทศแต่ละสกุล และจำนวนที่เป็นค่าเทียบเท่าเงินบาท

ข. รายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระจะจดบันทึกเป็นรายการช่วยจำไม่ปรากฏในบัญชี โดยจะบันทึกคล้ายบัญชีแยกประเภทย่อยแสดงจำนวนที่เป็น

เงินบาทที่มีค่า เทียบ เท่ากับรายการที่เป็น เงินตราต่างประเทศแต่ละรายการ

ข้อดีของระบบนี้คือ รายการที่เป็น เงินตราต่างประเทศทุกรายการจะ บันทึกจำนวน เทียบ เท่า เงินบาทไว้ด้วย เหมาะสมกับธนาคารที่มีรายการเงินตราต่างประเทศค่อนข้างน้อย

ข้อเสียของระบบนี้คือ ไม่อาจจำแนกรูานะ เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลของธนาคารได้ทันที

ได้มีการปรับปรุงระบบบัญชีนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับฐานะ เงินตราต่างประเทศ โดยแทรกบัญชีแยกประเภททั่วไปของแต่ละสกุลเงิน ระหว่างบัญชีแยกประเภททั่วไปที่เป็น เงินบาทกับบัญชีแยกประเภทย่อยของแต่ละสกุล

1.2 ระบบ เงินตราหลายสกุล

ระบบบัญชีนี้ ใช้กันแพร่หลายในธนาคารขนาดใหญ่ มีโครงสร้างประกอบด้วย

- ก. มีบัญชีแยกประเภททั่วไปสำหรับ เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุล
- ข. มีบัญชีแยกประเภทย่อยสำหรับรายการซื้อขาย เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุล

ค. มีการแยกบัญชีฐานะทันทีและฐานะล่วงหน้าของรายการซื้อขายที่ยัง ไม่ครบกำหนดชำระแต่ละสกุล

ตามระบบนี้จะแสดงฐานะ เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลแยกออกจากกัน ในทางปฏิบัติธนาคารส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบบัญชีหลายสกุลจะแยกบัญชีคุมยอด (Control A/C) แต่ละสกุล เป็นรายการซื้อขาย เงินตราต่างประเทศแบบทันทีและล่วงหน้า

ข้อดีของระบบ เงินตราหลายสกุลคือ จะแสดงฐานะ เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลอย่างแน่ชัดและสามารถวิเคราะห์รายการชำระทันทีและล่วงหน้าและฐานะสุทธิได้

ข้อเสียคือ มีบัญชีคุมยอด (Control A/C) หลายบัญชีสำหรับสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละสกุล เงินทุกสกุล

หมายเหตุ นอกจากระบบบัญชีข้างต้น ยังมีระบบเงินตราสกุลเดียว ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในธุรกิจประเภทอื่น โดยจะบันทึกรายการบัญชีทั้งหมด เป็นหน่วยเงินสกุลท้องถิ่นสกุลเดียว และระบบนี้จะแปลงค่ารายการปริวรรต เงินตราและบันทึกบัญชี เป็นหน่วยสกุลเงินบาท ณ วันที่มีการชำระเงิน เป็นผลให้ไม่อาจทราบฐานะ เงินตราต่างประเทศแต่ละสกุลได้ทันที

2. การบันทึกรายการทางบัญชี

จากการศึกษาพบว่าธนาคารพาณิชย์มีวิธีการบันทึกบัญชีดังต่อไปนี้

2.1 กรณีการฝากเงินและการกู้ยืมเงินในตลาดเงิน (Money Market)

ก. การนำเงินไปฝาก (Placement) โดยการโอนเงินฝากจากบัญชี
เดินสะพัดซึ่งไม่มีดอกเบี้ย ไปยังบัญชีเงินฝากที่มีดอกเบี้ย

(1) การนำเงินไปฝากกับธนาคารในต่างประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเพื่อเรียก

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด
เมื่อครบกำหนด

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเพื่อเรียก
บัญชีดอกเบี้ยเงินฝากรับ-ธนาคารในต่างประเทศ

(2) การนำเงินไปฝากกับสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเพื่อเรียก

เครดิต บัญชีสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด
เมื่อครบกำหนด

เดบิต บัญชีสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด

เครดิต บัญชีเงินฝากสำนักงานในต่างประเทศ-เงินฝากเพื่อเรียก
บัญชีดอกเบี้ยเงินฝากรับ-สำนักงานธนาคารในต่างประเทศ

ข. กรณีขอกู้ยืม (Taken)

(1) วันที่เริ่มต้นกู้ยืมจากธนาคารในต่างประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด

เครดิต บัญชีเงินกู้ยืมจากธนาคารในต่างประเทศ-เงินกู้ยืมระยะสั้น
เมื่อครบกำหนด

เดบิต บัญชีดอกเบี้ยจ่าย

บัญชีเงินกู้ยืมจากธนาคารในต่างประเทศ-เงินกู้ยืมระยะสั้น

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

(2) วันที่เริ่มต้นกั๊ยมจากสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

เครดิต บัญชีเงินกั๊ยมจากสำนักงานในต่างประเทศ

เมื่อครบกำหนด

เดบิต บัญชีดอกเบี้ยจ่าย

บัญชีเงินกั๊ยมจากสำนักงานในต่างประเทศ

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

2.2 กรณีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange)

ก. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินบาท

(1) กรณีซื้อขายทันที (Spot Transaction) กับธนาคารในต่าง

ประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

(สกุลเงินที่รับ)

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

(สกุลเงินที่จ่าย)

(2) กรณีซื้อขายทันที (Spot Transaction) กับสำนักงานธนาคาร

ในต่างประเทศ

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

(สกุลเงินที่รับ)

เครดิต บัญชีสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ- เงินฝากเดินสะพัด

(สกุลเงินที่จ่าย)

(3) กรณีซื้อขายล่วงหน้า (Forward Transaction) กับ

ธนาคารในต่างประเทศและสำนักงานธนาคารในต่างประเทศ

(ก) กรณีสัญญาซื้อล่วงหน้า-วันทำสัญญา

เดบิต บัญชีสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เครดิต บัญชีเจ้าหนี้จากการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เมื่อครบกำหนด-ลงกลับรายการข้างต้นและลงรายการ (1)

หรือ (2) แล้วแต่กรณี

(ข) กรณีสัญญาขายล่วงหน้า-วันทำสัญญา

เดบิต บัญชีลูกหนี้จากการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เครดิต บัญชีสัญญาขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เมื่อครบกำหนด-ลงกลับรายการข้างต้น และลงรายการ (1)

หรือ (2) แล้วแต่กรณี

ข. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเงินบาท

(1) กรณีซื้อขายทันที (Spot Transaction)

เดบิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด

เครดิต บัญชีเช็คธนาคาร

หรือ บัญชีลูกค้า

หรือ บัญชีเงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย (กรณีซื้อขายกับ
ทุนรักษาระดับฯ)

(2) กรณีขายทันที (Spot Transaction)

เดบิต บัญชีลูกค้า

หรือ บัญชีเงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทย

เครดิต บัญชีเงินฝากธนาคารในต่างประเทศ-เงินฝากเดินสะพัด

(3) กรณีซื้อขายล่วงหน้า (Forward Transaction)

(ก) กรณีสัญญาซื้อล่วงหน้า-วันทำสัญญา

เดบิต บัญชีซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เครดิต บัญชีเจ้าหนี้จากการซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เมื่อครบกำหนดลงกลับรายการข้างต้นและลงรายการ (1)

(ข) กรณีสัญญาขายล่วงหน้า-วันทำสัญญา

เดบิต บัญชีลูกหนี้จากการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เครดิต บัญชีขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า

เมื่อครบกำหนดลงกลับรายการข้างต้นและลงรายการ (2)

หมายเหตุ กรณีรายการบัญชีที่เกิดจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (Forward Transaction) จะเป็นรายการนอกงบดุล (Off-Balance Sheet)

3. การแปลงค่ารายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และการรับรู้กำไรขาดทุน จากแปลงค่ารายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

การดำเนินธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์เป็นผลให้ธนาคารมีสินทรัพย์ และหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศปรากฏอยู่ในงบการเงิน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแปลงค่ารายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศสกุลต่าง ๆ ให้เป็นค่าเทียบเท่าเงินสกุลท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการจัดทางการเงิน ซึ่งการปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวมีวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 รายการเงินตราต่างประเทศ ที่เป็นฐานะทันที (Spot Transaction)

ก. ณ วันที่เกิดรายการ จะบันทึกรายการ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไร หรือขาดทุนโดยการแปลงค่าด้วย อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันนั้น

ข. ณ วันสิ้นงวด ให้ปรับปรุงรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศทุกสกุลโดยคำนวณค่าเงินบาท เทียบเท่าของสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนคือ สินทรัพย์ใช้อัตราซื้อ และหนี้สินใช้อัตราขาย ณ วันสิ้นงวด ซึ่งในทางปฏิบัติ ธนาคารพาณิชย์ไทยนิยมใช้อัตรากลาง (Mid rate) เฉลี่ยระหว่างอัตราซื้อและอัตราขาย ณ วันสิ้นงวด ในการคำนวณเพื่อปรับปรุงรายการทั้งสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นเงินตราต่างประเทศในแต่ละสกุล

ค. ณ วันที่ชำระหรือรับชำระเงินให้ปรับปรุงรายการตามข้อ ข. โดยการแปลงค่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ชำระหรือรับชำระเงิน

3.2 รายการตามสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (Forward Transaction)

สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้ 3 ประเภท คือ

ก. เพื่อการเก็งกำไร

ข. เพื่อป้องกันผลกระทบต่อการผูกพันที่เป็นเงินตราต่างประเทศตาม

เงื่อนไข ดังนี้

(1) รายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศนั้นมุ่งหมายและมีผลเป็นการ
ป้องกันผลกระทบต่อภาระผูกพันที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

(2) ภาระผูกพันนั้นต้องแน่นอนและยกเลิกไม่ได้

ค. ทำเพื่อป้องกันผลกระทบต่อภาระผูกพันที่เป็นเงินตราต่างประเทศแต่ไม่
เข้าตามเงื่อนไขในข้อ ข.

ก. สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อการเก็งกำไร
(Speculative Forward Contract) จะแปลงค่าดังนี้

ก.1 ณ วันที่สัญญา ให้บันทึกรายการซึ่งวัดค่าเป็นเงินตราต่าง
ประเทศ โดยการแปลงค่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าในสัญญา และไม่ต้องรับรู้ส่วนลดหรือ
ส่วนเพิ่มตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อการเก็งกำไร

ก.2 ณ วันสิ้นงวด ให้ปรับปรุงรายการตามข้อ ก.1 เพื่อคำนวณกำไร
หรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยการคูณจำนวนเงินตราต่างประเทศตามสัญญาซื้อขาย
ล่วงหน้าด้วยผลต่างระหว่างอัตราล่วงหน้า ณ วันสิ้นงวด ตามระยะเวลาที่เหลือในสัญญากับอัตรา
ล่วงหน้าที่กำหนดไว้ในสัญญา (หรืออัตราล่วงหน้าที่ใช้ครั้งสุดท้ายเพื่อวัดกำไรหรือขาดทุนจากสัญญา
ซื้อขายนั้นในงวดก่อน)

ก.3 ณ วันที่กำหนด ให้ปรับปรุงรายการตามข้อ ก.1 โดยการคูณ
จำนวนเงินตราต่างประเทศตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าด้วยผลต่างระหว่างอัตราล่วงหน้า ณ วันสิ้น
งวดตามระยะเวลาที่เหลือในสัญญากับอัตราแลกเปลี่ยนจริง ณ วันนั้น

ก.4 กำไรหรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า
เพื่อการเก็งกำไรให้รับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนในงบกำไรขาดทุนของงวดที่เกิดผลต่างนั้น

ข. สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าตามวัตถุประสงค์ข้อ ข.
จะแปลงค่าดังนี้

ข.1 ณ วันที่สัญญา ให้บันทึกรายการซึ่งวัดค่าเป็นเงินตราต่าง
ประเทศ โดยการแปลงค่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่สัญญา

ให้บันทึกส่วนลดหรือส่วนเพิ่มจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งคำนวณ
โดยคูณจำนวนเงินตราต่างประเทศด้วยผลต่างระหว่างอัตราล่วงหน้าในสัญญากับอัตราแลกเปลี่ยน
ณ วันที่สัญญานั้น แยกต่างหากจากกำไรหรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ข.2 ณ วันสิ้นงวดให้ปรับปรุงรายการตามย่อหน้า ข.1 เพื่อคำนวณ

กำไรหรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยคุณจำนวนเงินตราต่างประเทศ ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าด้วยผลต่างระหว่างอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันสิ้นงวดกับอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (หรืออัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ครั้งสุดท้ายเพื่อวัดกำไรหรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายนั้นในวันสิ้นงวดก่อน)

ข.3 ณ วันที่กำหนดให้ปรับปรุงรายการตามย่อหน้า ข.1 เพื่อคำนวณกำไรหรือขาดทุนจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยคุณจำนวนเงินตรา ต่างประเทศ ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าด้วยผลต่างระหว่างอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันสิ้นงวดกับอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่กำหนดชำระ

ข.4 กำไรหรือขาดทุนตามข้อ ข.2 และ ข.3 ให้ตั้งรอดักบัญชีเป็นรายการกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตามหากประมาณการได้ว่าการรอดักบัญชีดังกล่าว จะนำไปสู่การรับรู้เป็นขาดทุนในงวดต่อ ๆ มา ก็ไม่ต้องตั้งรอดักบัญชีขาดทุนนั้น

ค. สัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าตามวัตถุประสงค์ข้อ ค. จะแปลงค่าดังนี้

ค.1 ณ วันทำสัญญา ให้บันทึกรายการเหมือนข้อ ข.1 และตัดบัญชีรายการส่วนลดหรือส่วนเพิ่มรอดักบัญชี ตามอายุของสัญญา

ค.2 ณ วันสิ้นงวด ให้ปรับปรุงรายการเหมือนข้อ ข.2 แต่ผลต่างจากการแปลงค่าให้รับรู้เข้างบกำไรขาดทุนของงวดปัจจุบัน

ค.3 ณ วันที่กำหนด ให้ปรับปรุงรายการเหมือนข้อ ข.3 แต่ผลต่างจากการแปลงค่าให้รับรู้เข้างบกำไรขาดทุนของงวดปัจจุบัน

ในทางปฏิบัติธนาคารพาณิชย์มีหลักการรับรู้ผลกำไรและขาดทุนจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศ อยู่ 3 วิธีด้วยกันคือ

- (ก) รับรู้ผลกำไรและขาดทุนจากทั้งรายการปริวรรตทันทีและล่วงหน้า
- (ข) รับรู้ผลกำไรและขาดทุนจากรายการปริวรรตทันที แต่รับรู้เฉพาะผลขาดทุนจากรายการปริวรรตล่วงหน้า
- (ค) รับรู้ผลกำไรและขาดทุนจากรายการปริวรรตทันทีเท่านั้น

วิธีแรก เป็นวิธีที่ธนาคารหลายแห่งใช้ เนื่องจาก เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประมาณกำไรขาดทุนในงวดปัจจุบันที่เกิดจากการดำเนินงานด้านการค้าเงินตราต่างประเทศ ของธนาคารสำหรับงวดเวลานั้น

วิธีที่ 2 รับรู้เฉพาะผลขาดทุนจากรายการปริวรรตล่วงหน้าจึงเป็นวิธีที่ใช้หลักความระมัดระวังมากที่สุดอย่างไรก็ตาม อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิด เนื่องจากการวัดผลการดำเนินงานโดยรับรู้เฉพาะฐานะเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสกุลที่ขาดทุนเท่านั้น ไม่คำนึงถึงผลกำไรที่เกิดจากฐานะเงินตราต่างประเทศสกุลที่มีกำไร ทั้งยังเป็นช่องทางให้มีการตกแต่งตัวเลขได้ง่าย

วิธีที่ 3 เป็นวิธีที่รับรู้ผลกำไรและขาดทุนจากรายการซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เมื่อครบกำหนด จึงเปรียบเหมือนเกณฑ์เงินสดตามวิธีบัญชี ฉะนั้นจึงขัดแย้งกับเกณฑ์สิทธิและแนวคิดเกี่ยวกับความระมัดระวังทางบัญชีทั้ง เป็นช่องทางให้ตกแต่งตัวเลขโดยเลือกรับรู้เฉพาะรายการปริวรรตทันที ปกปิดกำไรและขาดทุนจากรายการปริวรรตล่วงหน้า

4. การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure)

วิธีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปจะเปิดเผยข้อมูลนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีรายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การตีค่ารายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ในการตีค่า การรับรู้กำไรและขาดทุนจากการค้าเงินตราต่างประเทศ และรวมถึงการเปิดเผยรายการที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และภาระผูกพันที่เป็นเงินตราต่างประเทศ กำไรและขาดทุนจากการค้าเงินตราต่างประเทศในงบการเงิน

การควบคุมด้านการค้าเงินและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ ทางกรมมักให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ตรวจสอบภายในในการควบคุมและตรวจสอบการค้าเงินฯค่อนข้างมาก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ องค์การที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้มีการออกระเบียบเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) ร่วมกับ Federal Reserve System (FRS) และ Office of the Comptroller of the Currency (OCC) ได้ร่วมกันออก FDIC Statement of Policy เรียกว่า "UNIFORM GUIDELINE ON INTERNAL CONTROL FOR FOREIGN EXCHANGE ACTIVITIES IN COMMERCIAL BANKS" ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2523 สารสำคัญของประกาศดังกล่าว เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับการควบคุมภายในด้านธุรกิจการค้าเงินตราต่างประเทศถือได้ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทางการกำหนดเพื่อลดความเสี่ยง

ข้อแนะนำตามประกาศดังกล่าวแยกได้เป็น 3 ส่วน คือ

- 1) การกำหนดนโยบายการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร (Document of Policy) ฝ่ายบริหารธนาคารพาณิชย์จะต้องกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการดำเนินงานตราต่างประเทศให้ครอบคลุมธุรกรรมการเงินทุกประเภท กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ กำหนดวงเงินการดำเนินงานกับคู่ค้า รวมทั้งวงเงินรวมของธุรกรรมการเงิน กำหนดวิธีการทางบัญชีเพื่อการควบคุมภายใน ตลอดจนออกคำสั่งต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติตามนโยบาย เป็นต้น
- 2) การวางระบบบัญชีเพื่อการควบคุมภายใน (Internal Accounting Controls) ฝ่ายบริหารธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดให้มีการวางระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐานในด้านการดำเนินงานตราต่างประเทศ รวมทั้งผังบัญชีและวิธีการลงบัญชีที่เหมาะสม ให้มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการเงิน เพื่อการควบคุมภายใน กำหนดให้มีระบบการทำรายงาน เพื่อเสนอฝ่ายบริหารให้ทราบฐานะเงินตราต่างประเทศ และกำหนดหลักเกณฑ์การกระทบยอดรายการดำเนินงานกับบัญชีและการควบคุมกระแสเงินสด (Cash Flow)
- 3) รายงานการตรวจสอบและเอกสารหลักฐานประกอบการตรวจสอบภายใน (Audit Documentation) ธนาคารพาณิชย์จะต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบภายใน และเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานประกอบการตรวจสอบ รวมทั้งข้อสังเกตต่าง ๆ เพื่อพร้อมแสดงให้ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ของทางราชการใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในได้ เมื่อต้องการ ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบภายในควรมีการทดสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามนโยบายและระบบบัญชีของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งประเมินผลความเสี่ยงของการควบคุมความเสี่ยงด้วย

ในประเทศอังกฤษ ธนาคารแห่งประเทศอังกฤษ (Bank of England) ได้ออกประกาศ "FOREIGN CURRENCY EXPOSURE" เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2524 ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติ สาระสำคัญคือ ให้จัดส่งรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศ (Position) แยกเป็นรายสกุลเงิน และรายงานอื่น ๆ เพื่อประเมินฐานะเงินตราต่างประเทศว่ามีความเหมาะสมกับขนาดเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์เพียงใด หากธนาคารแห่งประเทศอังกฤษพบว่าธนาคารพาณิชย์ใดมีปัญหา ก็อาจเรียกให้ผู้บริหารของธนาคารพาณิชย์และ/หรือผู้สอบบัญชีมาพบ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทางการ

การควบคุมด้านการดำเนินงานตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวทางการกำกับควบคุมโดยการให้ยื่นแบบรายงานต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ และมีการตรวจสอบตามความจำเป็นควบคู่กันไปด้วย แต่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับการควบคุมภายในดังเช่นที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้อยู่

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยก็มีระบบการบัญชีเพื่อการควบคุมภายใน ตลอดจนระเบียบปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันความเสี่ยงอยู่แล้ว แม้ว่าระบบและระเบียบดังกล่าวจะมีเป้าหมายคล้ายกันแต่วิธีการอาจแตกต่างกันไปบ้าง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการรับเอาแบบแผนจากธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศต่าง ๆ มาใช้

สำหรับมาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านการค้าเงินตราต่างประเทศและธุรกรรมในตลาดเงินของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้มีฝ่ายงานที่รับผิดชอบ 2 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายการควบคุมปรวิวรรต ควบคุมความเสี่ยงในเรื่องฐานะเงินตราต่างประเทศ โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องยื่นรายงานต่อฝ่ายดังกล่าว เพื่อนำมาวิเคราะห์และใช้ควบคุมการค้าฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิของธนาคารพาณิชย์เป็นการควบคุมฐานะเงินตราต่างประเทศของเงินทุกสกุลทั้งที่เป็นฐานะทันทีและล่วงหน้ารวมกัน เป็นฐานะสุทธิเกินดุลหรือขาดดุลได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุน หรือ 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือขาดดุลได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินกองทุน หรือ 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่ากัน ตามหนังสือที่ ธพท.ค.(ว) 581/2533 เรื่อง การค้าฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 5 เมษายน 2533* และหนังสือที่ ธพท.ค.(ว) 1415/2527 เรื่อง การค้าฐานะเงินตราต่างประเทศสุทธิของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2527** รายงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดังกล่าวมีดังนี้

1) แบบ ธ.ค.30 เป็นรายงานประจำวันแสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันทีและล่วงหน้าและฐานะ แยกเป็นรายสกุล แบ่งเป็น 4 ตอนคือ

ก. ธุรกิจทันที เป็นรายงานแสดงรายการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทันที ณ วันที่รายงาน

ข. รายการเงินกู้ยืมและเงินรับฝาก เป็นรายงานการรับจ่ายเงินกู้เงินให้กู้ และเงินรับฝากของตัวแทนรับอนุญาต รวมทั้งแสดงการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สินอื่น ๆ

ค. ฐานะทันที เป็นรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศทันทีของตัวแทนรับอนุญาต ณ สิ้นวันรายงาน

* คู่มือเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 255.

** คู่มือเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 234.

ง. ธุรกิจล่วงหน้า เป็นรายงานการทำสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน และปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า กับเงินบาทหรือระหว่างเงินตราต่างประเทศ 2 สกุล ได้แก่ Forward contract, Options, Future และอื่น ๆ

รายงานนี้กำหนดให้จัดทำเป็นประจำทุกวันทำการ และกำหนดส่งภายใน 3 วันทำการ นับจากวันที่เกิดรายการ

2) แบบ ธ.ค.50 เป็นรายงานสรุปรูานะเงินตราต่างประเทศประจำสัปดาห์ (วันศุกร์ เป็นวันเริ่มต้น และวันพฤหัสบดี เป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์) รายงานนี้กำหนดส่งภายใน 3 วันทำการ นับจากวันที่เกิดรายการ

3) แบบ ธ.ค.70 เป็นรายงานประจำเดือนแสดงยอดคงค้างของสินทรัพย์และหนี้สินเงินตราต่างประเทศ รายงานนี้กำหนดส่งภายใน 7 วันของเดือนถัดไป

4) แบบ ธ.ค.80 เป็นรายงานประจำงวด 6 เดือนแสดงบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศคงค้าง ณ วันสิ้นงวด รายงานนี้กำหนดส่งภายในวันที่ 7 ของเดือนถัดจากเดือนที่รายงาน

นอกจากนี้ฝ่ายการควบคุมปริวรรตโดยเจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตาม มาตรา 7 และ มาตรา 7 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 พ.ศ.2486 ยังมีอำนาจเรียกให้ธนาคารพาณิชย์ (ธนาคารรับอนุญาต) แสดงสมุดบัญชีและเอกสารอันควรแก่เรื่องเพื่อการตรวจสอบได้อีกด้วย

2. ฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ มีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ โดยการกำกับและวิเคราะห์ผ่านรายงานลับที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ยื่นตาม มาตรา 23 แห่ง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ทั้งมีหน้าที่ตรวจสอบและรายงานกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ตาม มาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 พ.ศ.2528 โดยมีส่วนงานที่รับผิดชอบคือ

ก. ส่วนกำกับธนาคารพาณิชย์และส่วนวิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์ ดูแลด้านรายงานที่ธนาคารพาณิชย์ยื่น เดิมไม่มีรายงานที่ใช้ในการควบคุมฐานะเงินตราต่างประเทศ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแบบรายงาน ธพ.3 โดยเพิ่มตาราง 38 เป็นรายงานฐานะเงินตราต่างประเทศ และ

กำไร(ขาดทุน) จากการปริวรรตสะสม และให้รายงานเป็นประจำทุกสิ้นเดือน รายงานนี้เป็น ตารางสรุปจากรายงานแบบ ธ.ศ.30 ซึ่งเป็นรายงานประจำวันแสดงการซื้อขายเงินตราต่างประเทศทันทีและล่วงหน้าและฐานะ ซึ่งจะแสดงแยกเป็นรายสกุลและแสดงยอดเงินบาทควบคู่ไปด้วย คือ

(1) ฐานะทันที ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน

(2) ฐานะล่วงหน้า ประกอบด้วย การซื้อขอยล่วงหน้า แยกตามระยะเวลา ตั้งแต่ 15 วัน 30 วัน จนเกิน 120 วัน

(3) รวมฐานะเงินตราต่างประเทศทันทีและล่วงหน้าสุทธิ

ทั้งนี้ให้แสดงกำไร(ขาดทุน) จากการปริวรรตเป็นเงินบาท โดยแยกเป็น ฐานะทันทีและล่วงหน้า

ข. ส่วนตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ 1, 2, 3 ทำหน้าที่ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ โดยจะตรวจสอบการทำธุรกิจด้านการค้าเงินด้วย เพราะธุรกิจด้านนี้มีผลกระทบต่อฐานะ และการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ได้

ค. ส่วนตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ด้านคอมพิวเตอร์ จะตรวจสอบในเรื่องของระบบงานคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าเงินตราต่างประเทศ เพื่อความถูกต้องของการปฏิบัติงานและการควบคุมภายใน